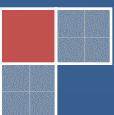

Western Balkans Security Issues

No. 1/2013

Research Center for Western Balkans Security Issues

March 2013.

ISTRAŽIVAČKI CENTAR ZA PITANJA BEZBEDNOSTI ZAPADNOG BALKANA
RESEARCH CENTER FOR WESTERN BALKANS SECURITY ISSUES

***WESTERN BALKANS
SECURITY ISSUES
No. 1/2013***

BEZBEDNOSNI PROBLEMI ZAPADNOG BALKANA
Br. 1/2013

MART 2013. BEOGRAD
ISSN 2334-6647(Online)

ISTRAŽIVAČKI CENTAR ZA PITANJA BEZBEDNOSTI
ZAPADNOG BALKANA

AUTORI:

mr Mirkov Željko

Cuzzocrea Laura

Seu Nicola

mr Tešić Vladimir

Šehić Tatjana

UREDNIČKI ODBOR

mr Tešić Vladimir

Dimitrijević Ivan

Šušnjar Bogdan

ADRESA: Istraživački centar za pitanja bezbednosti Zapadnog Balkana,
11000 Beograd, Odabašićeva 3

www.wbrc.rs,

contact@wbrc.rs

Predsednik Upravnog odbora:

mr Tešić Vladimir

+381 66 00 77 59,

vladimir.tesic@wbrc.rs

TEHNIČKA PODRŠKA

Matić Dejan

Publikacija izlazi tromesečno.

SADRŽAJ

UVOD	6
 Željko Mirkov	
NA PAROVE RAZBROJS	9
 Laura Cuzzocrea	
INTERNATIONALE MISSIONEN IM KOSOVO*	17
 Nicola Seu	
TRAFFICKING OF HUMAN BEINGS IN KOSOVO*	34
 PRIKAZI	
 Vladimir Tešić	
Mladen Bajagić, Špijunaža u XXI veku	47
 PREDSTAVLJANJE	
 Tatjana Šehić	
SOFT POWER OF CULTURAL DIPLOMACY	50

UVOD

Posmatrajući "današnja" dešavanja u svetu, uočljivo je povećanje novih problema u vezi sa pitanjem unutrašnje i međunarodne bezbednosti. Problemi bezbednosti umnogome su simptomi strukturne krize svetskog društva.

Mnogi tipovi manjih društvenih i međunarodnih konflikata su pretnja globalnoj bezbednosti, jer postaju potencijalni bezbednosni problemi. Iako se sve manje veruje da bi moglo da dođe do velikog konvencionalnog konflikta, danas se svet suočava sa povećanim rizikom od etničkog, religioznog i sektaškog sukoba, kao i sa različitim bezbednosnim problemima.

Novo razdoblje verovatno će biti svedok pojave ili intenziviranja novih oblika pretnji po unutrašnju i spoljašnju bezbednost. Ove pretnje idu od ilegalne prodaje droge i transnacionalne kriminalne aktivnosti do degradacije životne sredine, ekonomskih i trgovinskih sporova, migracije ljudi i prevelikog rasta populacije, i na kraju do najvećeg problema za čovečanstvo - terorizma.

Istorija balkanskog prostora i odnosa njegovih naroda uslovlila je raširenost shvatanja o Balkanu kao "vatrometini istorije", "varnici večnih nemira" ili "buretu baruta", prostoru "graničara u procepu svetova", "kapiji Evrope" ili "bedemu hrišćanstva", kao prostoru Evroazije koji, prelazeći Dunav i Savu, izlazi na šest mora Sredozemlja i čini vezu Evrope i Bliskog istoka, predstavljajući, istovremeno, kako "Istok na Zapadu" tako i "Zapad na Istoku".

U diplomatskoj istoriji i međunarodnoj politici "balkanizacija" je sinonim za protivrečnosti u odnosima naroda koji žive na balkanskom prostoru. Ove protivrečnosti uslovljene su povezanošću problema lokalnog, regionalnog i globalnog karaktera, u kojima velike sile svoje interese i odnose prenose i na odnose naroda i država ovog prostora, što dovodi do njegove razbijenosti, usitnjavanja i podela na nacionalnoj, verskoj i političkoj osnovi i međusobnih sukoba. Ti sukobi su razvrstani u kategorije koje zaslužuju našu pažnju: globalizacija, lokalni sukobi, etnički, religiozni i sektaški sukobi, terorizam, korupcija, organizovani kriminal, ekonomski sukobi, ugrožavanje životne sredine i drugi *bezbednosni problemi*.¹

Teritorija Sredozemlje – Crno more – Kaspijsko more čini jedinstveni geopolitički region čiji narodi imaju mnogo zajedničkog – kako pozitivnog, tako i negativnog, kako u prošlosti, tako i u budućnosti. U tom regionu Balkan je svojevrstan splet jedinstvenog geopolitičkog organizma (na njemu se susreću interesi evropskih zemalja i SAD), ali i središte problema evropske bezbednosti i stabilnosti.

¹ Slavoljub Šušić: *Balkanski geopolitički košmar*, Vojna knjiga, Beograd, 1995.

Geopolitički značaj Balkana različito utiče na procese ne samo u Evropi (i u Rusiji) već i u Severnoj Africi i na Bliskom istoku. Geostrateška uloga Balkana je značajno povećana zbog razvoja raketno-nuklearnog oružja. Naime, razmeštanje takvog oružja na Balkanu omogućilo bi kontrolisanje velikog prostora kako na severu i jugu, tako i na zapadu i istoku. Za geopolitički položaj Balkana veoma je značajan i ekonomski činilac, ne samo zbog tržišta i izvoza sirovina već i zbog tranzitnih koridora.

Pojava novih država na Balkanu uticala je na prekrajanje geopolitičkog prostora Balkanskog poluostrva. U takvoj situaciji zapadne zemlje su pojačale pritisak na "veliko Sredozemlje", uključujući i region Balkana. Među njima prednjače SAD (NATO), i sve više dolazi do izražaja činilac sile (pretnja i primena sile). Ta grupa vodećih država savremenog sveta ozakonila je kult sile, pa su narušene norme međunarodnog ponašanja, a samim tim je i destabilizovana geopolitička struktura međunarodnih odnosa.

Balkanu je kroz vekove pripadala krajnje nepovoljna pozicija prostora na kojem su se događale mnoge podele i sukobi. Problemi balkanskih naroda i država, stvarani pod uticajem vanbalkanskih moćnika i okarakterisani pojmom "balkanizacije", pritiskaju balkansko podneblje i na pragu trećeg milenijuma. Tvorcima novog svetskog poretka koriste proverene metode ranijih imperija i tendenata na vladanje Balkanom, izražene devizom "zavadi pa vladaj".

Naglašeno angažovanje na prevazilaženju nestabilnih političkih i drugih prilika na Balkanu koje na početku 21. veka pokazuju izvanbalkanski centri moći, posebno Severoatlantski savez (NATO) i Evropska unija (EU), ukazuje na njihovo iskreno i čvrsto opredeljenje da se taj region pretvori u zonu mira, demokratije i prosperiteta. Tako da su države na Balkanu počele da rešavaju svoje probleme ulaskom u "Partnerstvo za mir", NATO i EU, tj. prepuštale su se politici velikih svetskih sila (SAD, Velike Britanije, Nemačke, Francuske). Ovim je većina tadašnjih aktuelnih bezbednosnih problema bila rešena ili počela da se rešava.

Danas su se odnosi međubalkanskim narodima dosta izmenili. Većina problema je rešena uz pomoć svetskih centara moći, ali posle svih tih dešavanja ostao je problem "Kosovske krize" u Republici Srbiji, koji u skorije vreme neće biti rešen a da sve strane u konfliktu budu zadovoljne rešenjem. Taj problem nije vezan samo za to područje, on može da dovede u opasnost, pored pojedinačne i lokalne bezbednosti, regionalnu i globalnu bezbednost.

Na osnovu iznetih osobenosti Balkana može se govoriti o dve osnovne grupe problema koji su se ispoljili kao izvorišta bezbednosnih problema ovog strategijski značajnog prostora.

Prvi su međunacionalni problemi koji se javljaju kao "neminovnost", budući da na relativno malom prostoru u desetak zemalja živi više od dvadeset naroda i etničkih grupa, pripadnika tri najveće vere – katoličke, pravoslavne i islamske, te mnoštva malih verskih zajednica.

Drugu grupu problema u odnosima među balkanskim zemljama čine teritorijalni problemi, koji proizilaze iz nesporazuma povodom položaja nacionalnih manjina i osećanja "istorijskih

nepravdi" koje su, navodno, učinjene pojedinim narodima i državama posle razgraničenja država Balkana pod uticajem spoljnih sila.

Novi svetski poredak, s velikim mogućnostima za blagostanje, mir, pravednost i korisnu međunarodnu saradnju, izgleda moguć, pa i na Balkanu. Ipak ta slika vara, jer su nam nametnuti novi, često međuzavisni bezbednosni problemi:

- Stvaranje nove države na području KiM;
- Verski fanatizam – lokalni i onaj koji prelazi granice više država ispoljava se kroz mržnju i terorizam;
- Otvorene granice i nedovoljni državni mehanizmi omogućavaju razvoj organizovanog kriminala, sa čime je tesno povezana svetska trgovina narkoticima, koja je postala strateški problem;
- Veliki tokovi preseljavanja stvaraju društvene i privredne probleme;
- U oblastima sa nerazvijenom privredom vladaju društvene napetosti, siromaštvo i glad.

Na osnovu ovoga najveći problem na Balkanu je takozvana "kosovska kriza" i po mnogima njenim rešavanjem Zapadni Balkan bi mogao da se aktivno uključi u svetski proces globalizacije i kolektivne bezbednosti. Prema tome, neophodno je usklađeno angažovanje zapadnobalkanskih naroda i zemalja i međunarodnih subjekata u otklanjanju te najveće pretnje bezbednosti i budućnosti Zapadnog Balkana. Međunarodna – regionalna saradnja je jedan od osnovnih uslova za suzbijanje organizovanog kriminala, naravno, uzimajući u obzir njegovu kompleksnost i izraženu internacionalnost. Imajući u vidu stanje bezbednosti u regionu u poslednjoj deceniji HH veka, i multietničke i multikulturalne konflikte na istom području, efikasnost realizacije regionalne saradnje može biti neizvesna. Međutim, ono što je u interesu svih zemalja ovog regiona jeste suzbijanje, iskorenjivanje ili bar stavljanje pod kontrolu transnacionalnog organizovanog kriminala. To se može postići uspostavljanjem adekvatne saradnje policijskih, sudskih i organa nadležnih za kontrolu prelaženja državne granice. Da bi se ovo što smo rekli ostvarilo potrebno je da zemlje na Zapadnom Balkanu imaju razvijene ekonomije, kao i razvijene sisteme koji štite većinska, manjinska i druga ljudska prava.

Postoji jedan problem koji zaokuplja države i usporava proces integracije na Zapadnom Balkanu, a to je dilema kojem tipu bezbednosti (državna ili nacionalna bezbednost, građanska bezbednost, ekonomska bezbednost, ljudska bezbednost itd.) treba dati prioritet. Pitanju bezbednosti trebalo bi pristupiti tako da ona treba da postoji za sve zainteresovane strane, kako u sadašnjosti, tako i u budućnosti. Ta bezbednost treba da služi narodima i njihovim zemljama i državama i to bilo u okviru NATO-a i "Partnerstva za mir", bilo izvan njih.

Željko Mirkov²

Zapadni Balkan, na parove razbrojs!

Abstract: This work was conducted as comparative review on the states of Western Balkan by the level of titular population concentration. Introducing this term the author turns attention to the diversity of countries of the subregion by how they solved similar issues of Yugoslavia heritage. In a separate part Kosovo and Republic of Srpska are compared for which to the author seems to have more links than is present in the public. US influence in this work is considered crucial to any decision that would be carried out in practice because of obvious military presence and its force. Article contains a small digression into history. At the end the attention is on the revisionism, the necessity of recognizing the legitimacy of present six titular ethnicities and survival of these countries on the principles of European civilization.

Key words: Balkan, population, state, nation, ethnicity, army, revise, titular, concentration, legitimacy, diplomacy, consensual democracy, history, geopolitics

Sažetak: U ovom radu napravljen je uporedni osvrt na države Zapadnog Balkana po nivou koncentracije titularnog stanovništva. Uvodeći ovaj termin autor skreće pažnju na različitost zemalja ovog podregiona po tome kako su rešena slična pitanja jugoslovenskog nasleđa. U posebnom delu poredbe se Kosovo i Republika Srpska za koje se autoru čini da imaju više poveznica nego što je prisutno u javnosti. Uticaj SAD se u ovom radu smatra odlučujućim za bilo koju odluku koja bi se sprovela u praksi zbog očigledne vojne prisutnosti te sile. Rad sadrži i mali ekskurs u istoriju. Na kraju se upozorava na revizionizam i neophodnost prepoznavanja legitimnosti prisutnih šest titularnih etniciteta i opstanka tih država na evropskim principima civilizacije.

Ključne reči: Balkan, stanovništvo, država, nacija, etnicitet, vojska, revizionizam, titular, koncentracija, legitimitet, diplomatija, konsensualna demokratija, istorija, geopolitika

Kada se u vojsci čuje komanda “Na parove razbrojs” vojnici jedan za drugim izgovaraju “Prvi”, “Drugi” tako u nizu sebe određujući u odnosu na vojnika u formaciji pre ili posle sebe. Ovo sam uzeo kao naslov rada u kome ću šest zemalja na Zapadnom Balkanu razvrstati u tri para.

² Autor je magisar Fakulteta političkih nauka, Univerzitet u Beogradu, ima zvanje akademskog specijaliste za nacionalnu i globalnu bezbednost i diplomirani politolog za međunarodne poslove sa istog fakulteta i rezervni je oficir; e-mail: posaovss@yahoo.com.

Svakako da bi plesni par mogao da bude poželjnije poređenje, jer “za tango je potrebno dvoje”, ali se onda nalazimo u situaciji da pitamo ko vodi - ko je u ulozi dame, a ko džentlmena. Ovakav uvod jednako tretira svih šest “vojnika” u “odeljenju”. Jednakost i pravda je svakako nešto čemu treba težiti. Iz tog razloga u posebnom delu spomenućemo i dva entiteta koji nemaju punu državnost.

Čitaoci će se zapitati kako podeliti parove u analizi. Po veličini npr. najveći sa najmanjim (Srbija – Crna Gora), mali sa malim (Makedonija - Crna Gora), srednji sa srednjim (Albanija - Bosna i Hercegovina), veliki sa velikim (Srbija – Hrvatska), ili rođak sa rođakom (Srbija – Bosna i Hercegovina), komšija sa komšijom (Bosna i Hercegovina – Hrvatska), prijatelj sa prijateljom (Makedonija - Srbija). Od svih kombinacija koju ste zamislili ili ovde pročitali napravićemo nešto potpuno drugačije, a to je skala po koncentraciji titularnog stanovništva tj. onog etniciteta po kome država nosi naziv i koja se smatra njima matičnom zemljom. Pod pojmom titularno stanovništvo u ovom radu smatramo najveću etničku grupu u državi koja nosi naziv po etničkom imenu te najveće zajednice. Titularno stanovništvo za potrebe ovog rada uslovno ćemo podeliti ovako – u Srbiji su to Srbi, Hrvatskoj Hrvati, Bosni i Hercegovini Bošnjaci (Muslimani), Albaniji Albanci, Makedoniji Makedonci, Crnoj Gori Crnogorci. Sve ove zemlje određene su u svojim ustavima kao nacionalne sa ograndom da garantuju građansko društvo sa jednakim pravima i šansama. Bosna i Hercegovina je bila nešto teža za klasifikaciju jer zapravo su i Srbi i Hrvati titulari ove države uz Bošnjake, ali čine većinu u Federaciji BiH pa smo njih uzeli kao glavnog titulara jer čine relativnu većinu u BiH. Isto važi za Crnogorce u Crnoj Gori, ali je tu bilo lakše odrediti titulara po nazivu države.

Na engleskom jeziku titular znači naslovni – titularni, izvedeno od reči title što znači naslov, naziv, ime, titula, ali i podrazumeva pravo svojine kao tapija. U pravnoj nauci reč *titulus*³ se spominje kao osnov sticanja svojine, a u ovom radu imena države. Napominjemo da je za svako sticanje svojine u pravnoj nauci osim *titulusa* važan i *modus* – način sticanja. Poređićemo zemlje koje imaju najveću koncentraciju titularnog stanovništva, zatim drugi par koji ima srednji nivo koncentracije titularnog stanovništva i na kraju poslednje dve koje imaju najmanju ovakvu koncentraciju. Poseban deo čine entiteti čiji titularni narod već ima državu u susedstvu. Videćemo kakve su sličnosti i razlike u ovako malom delu Evrope, na razdaljinama od samo par stotina kilometara, u rešenjima i pristupu problemima samih država, titularnih naroda i njihovih delova u drugim zemljama evropskog podregiona Zapadnog Balkana.

Prvi (Makedonija); Drugi (Bosna i Hercegovina)

Savremena Makedonija je zemlja opkoljena kopnom nastala na prostoru Vardarske Makedonije koju je Kraljevina Srbija nakon Drugog balkanskog rata oduzela prvo Turskoj, a onda delom i Bugarskoj, sebi propojila i ratovala za nju u oba svetska rata zbog bugarskog revizionizma. Druga dva dela – Pirinska Makedonija u Bugarskoj i Egejska u Grčkoj su i dalje delovi ovih zemalja. One nisu deo Zapadnog Balkana, ali ih moramo spomenuti jer značajan broj

³ Pravna enciklopedija, Savremena administracija, Beograd, 1989. str. 1695 i 1066.

Makedonaca i dalje tamo živi, s tim što ih obe ove države ne priznaju kao zasebnu naciju i ne pomišljaju da im daju neku autonomiju, a kamoli nezavisnost ili ujedinjenje. Makedonija (Skoplje) je posle Drugog svetskog rata postala jedna od šest republika bivše Jugoslavije. Nezavisna je država od 1992. godine. Makedonci u samoj Makedoniji čine dve trećine stanovništva. Više od 90% Makedonaca sa Zapadnog Balkana živi u ovoj republici, dok su ostali u Albaniji, Srbiji i drugim republikama bivše SFRJ. Broj Makedonaca u samoj Makedoniji opada i postoji problem prirodnog obnavljanja titularnog stanovništva. U budućnosti moguća je izmena većine koju bi mogli da preuzmu Albanci. To neće izmeniti koncentraciju sadašnjeg titularnog stanovništva, što ne garantuje ostanak naziva države koji bi se mogao promeniti u Ilirida, niti statusa titularnog stanovništva. Sukobi u Makedoniji 2001. godine nisu imali za posledicu izbeglice, nego mali broj interno raseljenih unutar same Makedonije za razliku od sukoba većine i manjine u Hrvatskoj koji je rezultirao drugačijim ishodom. Zbog velikog broja Makedonaca u Grčkoj i Bugarskoj procenat koncentracije titularnog stanovništva je visok pa bi ga trebalo uzeti sa rezervom.

Najveća koncentracija titularnog stanovništva u podregionu Zapadnog Balkana zapravo je u Bosni i Hercegovini – iako smo napomenuli da Bošnjaci čine tek relativnu većinu u ovoj državi. Naime od svih Bošnjaka, njih više od 90% živi u Bosni i Hercegovini iako oni tu čine svega 44% građana ove zemlje. Poslednji popis je obavljen 1991. godine. Svi znamo za rat koji je besneo od 1992.- 1995. godine u ovoj centralnoj bivšoj jugoslovenskoj republici i da je sastav stanovništva po šarenolikosti u stvari bio Jugoslavija u malom. Muslimani kako su po ustavu od 1963. nazivani, devedesetih godina su preimenovani u naziv Bošnjaci. Živeli su kao što i danas žive u drugim jugoslovenskim republikama koje su sada, isto po rešenju “Badinterove komisije” nezavisne države kao i Bosna i Hercegovina. Najveći procenat Bošnjaka u stanovništvu van Bosne i Hercegovine je u Crnoj Gori – 15%, ali je Srbija sa većim udelom po broju stanovnika (Bošnjaci i Muslimani 160 000 što čini jedva oko 2% građana), manji broj ih je u Makedoniji i Hrvatskoj – po dvadesetak hiljada dok ih je zanemarljiv broj u Albaniji.

Prvi (Hrvatska); Drugi (Crna Gora)

U drugom paru na Zapadnom Balkanu našli su se Hrvatska i Crna Gora. Od svih Hrvata, blizu 85% ih živi u samoj Hrvatskoj. Druga zemlja po koncentraciji i broju Hrvata je Bosna i Hercegovina, oni tamo čine 17% stanovništva. Treća po procentualnom udelu je Crna Gora sa 2%, ali je Srbija na trećem mestu po broju građana etničkih Hrvata – devedeset hiljada što je više od 1% stanovnika. Procenat Hrvata u samoj Hrvatskoj se povećao na mehanički način u periodu od 1991. do 1995. godine kada su Srbi izbegli iz Hrvatske u velikom broju koji se meri stotinama hiljada. Iz većih gradova oterani su u Srbiju još 1991-2. a iz područja RS Krajine 1995. godine posle akcija Vojske Hrvatske “Bljesak” i “Oluja”. Na pobunu Srba, koji su čak tražili nezavisnost Krajine, Hrvatska je tada tako reagovala. To nije povećalo koncentraciju titularnog stanovništva Hrvatske, jer se broj etničkih Hrvata nije značajno povećao uprkos doseljavanju, naročito izbeglica iz Bosne i Hercegovine (sedamdesetpet hiljada), ali se povećao njihov procenat udela u stanovništvu te države sa 78% na 89%. U odnosu na druge zemalje Zapadnog Balkana, Hrvatska zaprema gigantski akvatorijum. Kada saberemo teritoriju i morsku površinu

(56 414 km² + 32 000 km²) Hrvatska je veća od Srbije (koja je opkoljena kopnom i sa pokrajinama ima 88 361 km²). Koliko je Hrvatskoj važna njena republička teritorija nasleđena iz Jugoslavije ne govori nam samo rat 1991.-1995. kada je isterano skoro 400 000 Srba nego i spor sa Slovenijom – članicom EU oko pristupa međunarodnim vodama kroz obalno more Hrvatske.

Par sa Hrvatskom čini Crna Gora, evo i argumenata zašto. Od svih etničkih Crnogoraca na Zapadnom Balkanu, koji se tako izjašnjavaju, 75% ih živi upravo u Crnoj Gori. Ostali Crnogorci u većem delu žive u Srbiji, njih sedamdeset hiljada, ali i u drugim bivšim jugoslovenskim republikama. Relativna većina stanovnika u Crnoj Gori – 40% su Crnogorci, Srbi čine 33%, Bošnjaci 15%. Sastav stanovništva je šarenolik, ali se to videlo tek u 21. veku posle popisa na kom se deo građana izjasnio kao Srbi za razliku od prethodnog popisa iz 1991. godine kada se jako mali broj tako izjašnjavao. Inače kuriozitet najnovijeg popisa je da se osim Bošnjaka značajan broj građana izjasnio još uvek kao Musliman – u skladu sa prethodnim imenom ove zajednice što je umanjilo broj ove grupe. Rata u Crnoj Gori nije bilo, ako izuzmemo bombardovanje NATO-a 1999. godine koje nije bilo toliko intenzivno i ekstenzivno kao u Srbiji, koja je bila drugi deo bombardovane Savezne Republike Jugoslavije. Pravilnost je da multietničke zemlje imaju veću tendenciju ka građanskim ratovima⁴, to se, nadamo se, neće ostvariti u Crnoj Gori. Crna Gora je i najmanja država regiona, ima površinu od 13 812 km² i nezavisna je od 2006. godine.

Prvi (Srbija); Drugi (Albanija)

Najmanje koncentracije titularnog stanovništva na Zapadnom Balkanu imaju preostale dve zemlje – Albanija i Srbija. Spletom istorijskih okolnosti ova dva naroda su stvorili svoje savremene države u različitim periodima istorije. Srbija je doživela da država Jugoslavija u koju je investirala svoju nacionalnu ideju i skoro sve Srbe u ovom delu sveta, nestane i odnese u svojim parčićima velike delove njenog etniciteta. Mali je broj Srba koji nisu bili obuhvaćeni Jugoslavijom, od njih najveći broj je u Rumuniji - oko pedeset hiljada i u još simboličnijim brojevima u drugim okolnim zemljama (Mađarska, Albanija). Osim Srba Jugoslavija je isto tako obuhvatala skoro sve Crnogorce, Bošnjake, Hrvate i najveći deo Slovenaca i Makedonaca. Raspadom SFRJ Srbi su definitivno izgubili najviše.

U Srbiji živi blizu 75% svih Srba na Zapadnom Balkanu. Procenat udela Srba u stanovništvu (ustavne teritorije) Republike Srbije je dve trećine a zbog bojkota popisa Albanaca na Kosmetu spominje se i udeo od četiri petine. Ostali Srbi na Zapadnom Balkanu žive u Bosni i Hercegovini gde su trećina stanovnika i čine najveći broj Srba van Srbije - uglavnom su skoncentrisani u Republici Srpskoj. Na trećem mestu po procentualnom udelu je Crna Gora gde Srbi čine isto trećinu stanovnika, a na trećem mestu po broju građana srpske nacionalnosti je i dalje Hrvatska

⁴ Hakan Wiberg «Bivša Jugoslavija 1990. godine: zašto je imala lošu prognozu» u Miroslav Hadžić (priređivač) Nasilno rasturanje Jugoslavije: uzroci, dinamika, posledice, zbornik radova, Centar za civilno-vojne odnose, Beograd, 2004. str. 39

uprkos padu u procentu udela u stanovništvu na 4,5% 2001. godine (1991. bilo ih je više od 12%). Tridesetak hiljada Srba ima u Makedoniji (i Sloveniji) što je jako mali procenat stanovništva ove zemlje - 2% i skoro zanemarljiv u udelu ukupnog broja Srba na prostoru bivše Jugoslavije i Balkana.

Albanija je stvorena u jeku Prvog balkanskog rata 1912. godine, neposredno pre Prvog svetskog rata posle kog se, čini nam se, već mogla nazreti završnica formiranja srpske nacionalne države, ali je tada ipak stvoreno novo Kraljevstvo Srba Hrvata i Slovenaca. Ta nove država koja je kasnije preimenovana u Jugoslaviju, sadržala je veliki broj Albanaca – danas njihovi potomci žive u bivšim jugoslovenskim republikama. U Makedoniji čine četvrtinu stanovništva. U Srbiji su 18%, gde je najveća koncentracija etničkih Albanaca (Kosovo), odmah posle Albanije gde je skoncentrisano 57% svih Albanaca. U Crnoj Gori oni čine 5% stanovnika (a o broju Albanaca u Grčkoj nema pouzdanih podataka). U samoj Albaniji ubedljiva većina stanovnika su Albanci.

U orlovskom gnezdu kukavičije jaje

Srpski beli i albanski crni dvoglavci orlići nalaze se oba pod budnim okom američkog jednoglavog orla ribara koji se ugnezdio na prostoru trvenja prva dva. “Bondstil” i još dve manje vojne baze SAD na potezu od Lipljana preko Uroševca do Gnjilana, Amerika će teško napustiti kao važnu karaulu osmatračnicu i moguću odskočnu dasku za eventualno dalje nastupanje u bilo kom pravcu. Pojava vehabija u Tutinu i Sjenici na Peštarskoj visoravni čini se da je u kontinuitetu sa jačanjem vehabijskog pokreta južno od mosta u Kosovskoj Mitrovici i u Bosni. Prostor Novog Pazara danas je u fokusu pažnje ambasade SAD u Beogradu zbog sukoba dve frakcije bošnjačkih lidera, ali njih više brinu vehabije koji kao treća strana stiču naklonost siromašnog muslimanskog stanovništva. SAD žele trajnu kontrolu nad ovim geopolitički trusnim područjem pogodnim za desante kako bi se njihova dominacija u regionu učvrstila.

Srbija je kao savremena nezavisna država priznata na Berlinskom kongresu 1878. godine kada se dogodila i albanska “Prizrenska liga”. Granica Kneževine Srbije tada je diktatom Austro-Ugarske utvrđena na Kopaoniku i nizu planina do Bujanovca. Geostrategijski trebalo je ostaviti Turskoj put od Skoplja ka Novom Pazaru i Višegradu, tako spajajući Makedoniju i Bosnu preko Kosova polja i Polimlja. Zato je prethodni San Stefanski ugovor iz iste godine revidiran.

Berlinskim kongresom Kneževina Srbija je izgubila prostor čitavog severnog Kosmeta sve sa Vučitrnom i Podujevom, ali je dobila kompenzaciju na račun ruskog projekta Velike Bugarske sa Pirotom i Vranjem. Srbija je imala promenljivu sreću u dva rata protiv Turske prethodne tri godine, ali je ipak oslobodila Gračanicu, Novo Brdo, Gnjilane i Bujanovac koji su i po San Stefanskom ugovoru koga je Rusija diktirala ostali van Srbije iako je etnička slika tog prostora bila u srpsku korist. Ranije po osmanlijskoj administrativnoj podeli Kosovska Mitrovica bila je deo Novopazarskog sandžaka u okviru vilajeta sa sedištem u Sarajevu. Kako je Bosna i Hercegovina dodeljena Austro-Ugarskoj na upravu ovaj deo Turske potpao je pod vilajet sa sedištem u Skoplju. Pored tajne konvencije sa Srbijom o izgradnji železnice ka jugu Beč je i na taj način sebi obezbedio prolaz ka jugoistoku i luci Solun.

Čitav sukob na Balkanu tih godina započeo je 1875. godine u Bosni i Hercegovini nizom ustanaka koji u dobili zbirni naziv Nevesinjska puška. Srbija je imala pogled ka svojim sunarodnicima u toj provinciji Osmanlijskog carstva sa oslobodilačkim idejama još u doba Karađorđevog Prvog srpskog ustanka početkom XIX veka. Tada su Srbi tamo činili većinu stanovnika. Jedan od učesnika borbi bio je Karađorđev unuk Petar, koji će doživeti ujedinjenje 1918. na mestu kralja Srbije koji je izbrisao granicu na reci Drini. Bosna i Hercegovina je kao kompenzacija potpala 1878. godine pod Austro-Ugarsku što je indirektno dovelo do situacije Sarajevskog atentata, koja je bila povod, ali ne i uzrok Prvom svetskom ratu, do tada najvećem.

Albanski nacionalni pokret "Prizrenska liga" je odredio Skadarski, Janjinski, Manastirski (Bitoljski) i Skopski (Kosovski) vilajet za prostor svog ujedinjenja 1878. godine. Danas te ideje se materijalizuju jednostranim proglašenjem nezavisnosti Kosova i daljim aspiracijama u okruženju.

Mali ekskurs u istoriju poslužio nam je da povežemo i ukažemo na važnost pitanja Kosova i Republike Srpske – dva entiteta koji bi činili novi par na Zapadnom Balkanu. Ideje o podeli Kosmeta sa Albanijom i kompenzaciji u vidu priključenja Republike Srpske Srbiji nisu neostvarive, ali za to je potrebna je volja najveće svetske sile - SAD.

Kosovo i Metohiju neki smatraju američkim kukavičijim jajetom podmetnutim za upravu Evropskoj uniji. Jedno je sigurno – da je to američki projekat. Teško je očekivati da će se iz takvog jajeta izleći ptić sa jednom crnom a drugom belom glavom osim ako ga ne ofarbaju. Troglavi dejtonski hibrid BiH pod upravom EU već je duže vreme u problemima ostvarivanja konsensualne demokratije.

Odeljenje Zapadni Balkan, voljno

Izađimo sad iz odeljenja vojske, virtuelne realnosti i mašte uopšte. Revizionizam je boljka Zapadnog Balkana, bio je u doba otvaranja "Istočnog pitanja" – oko nasleđa upravljanja prostorom Otomanske imperije (ranije teritorije Vizantije) i u oba svetska rata. Revizionizam Srbije i Srba se najbolje vidi poredeći standarde po kojima Srbija gubi deo teritorije, a na taj isti aršin otcepljenja entiteta Srbi nemaju pravo u BiH ili drugde. Frustracija takvim stavom međunarodne zajednice je neizbežna. U stvarnosti niko ne bi dao svoju teritoriju, naročito oni koji bi samo izgubili – a to su tri titularna naroda za koje neki ekstremni srpski autori (Šešelj) tvrde da su zapravo izmišljeni kako bi umanjili srpski udeo u eventualnoj deobi Jugoslovenskog nasleđa.

Činjenica je da makedonski Sloveni postoje, da su zahvaljujući Jugoslaviji ostvarili svoju državnost u severnom delu geografske Makedonije i da sebe zovu Makedoncima uprkos Grčkoj. Bošnjaci, zvali se oni ovako ili onako imaju svoju zasebnost na samo verski nego i istorijski. Istorijski argument i državotvorni imaju i Crnogorci. Odvojeni planinama i nepristupačnim putevima razvili su zaseban mentalitet odelit od drugih, jako blizak Srbima, ali poseban. Ova tri mala titularna naroda bi izgubili značajne delove svoje matične zemlje i ne bi prihvatili ovakvo

rešlje i da je moguće. Srbija se svakako ne bi odrekla Kosova, Hrvatska Krajine, BiH Republike Srpske. Svi žele da očuvaju status quo de jure i uporno brane svoje stavove. Jedini koji bi apsolutno dobili bili bi Albanci.

Tri mala titularna naroda na Zapadnom Balkanu koji su najkasnije ostvarili - ili povratili svoju državnost (dva 1992. i jedan 2006. godine) čini se da su najbolje prošli u smislu koncentracije titularnog naroda u ovom istorijskom trenutku. Da li je njihova kasna nacionalno romantičarska osvešćenost uticala na svest o državnosti i žar za tako nešto ili ne, nije ni važno, ali po toj pravilnosti sledeći da ostvare jaku koncentraciju svog etniciteta su Albanci - u jednoj velikoj državi (ili dve – Kosovo ostaje otvoreno pitanje, ili čak tri – Makedonija/Ilirida sa izmenjenim titularnim narodom). Posle toga na red bi došle Hrvatska i Srbija svakako - ili se smatra da su već ostvarile svoju titularnost u dovoljnoj meri.

Literatura:

1. Derviš Đurđević Federacija u brojkama 2008. Federalni zavod za statistiku, Federacija Bosne i Hercegovine www.fzs.ba, Sarajevo, 2008.
2. Hakan Wiberg «Bivša Jugoslavija 1990. godine: zašto je imala lošu prognozu» u Miroslav Hadžić (priređivač) Nasilno rasturanje Jugoslavije: uzroci, dinamika, posledice, zbornik radova, Centar za civilno-vojne odnose, Beograd, 2004.
3. Ilija Stanišić Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 2003. Stanovništvo nacionalna ili etnička pripadnost, Podaci po naseljima i opštinama, Zavod za statistiku Republike Crne Gore www.monstat.cg.yu, Podgorica 2004.
4. Indikatori - stanovništvo, Etničke grupe, www.ks-gov.net/ESK/ser, Priština, 2008.
5. Ines Nurja Albania in Figures 2007, Institut za statistiku www.instat.gov.al, Tirana, 2007.
6. Katerina Kostadinova – Daskalovska, Popis na naselenieto, domaćinstvata i stanovite vo Republika Makedonija, 2002, Državen zavod za statistika www.stat.gov.mk, Skopje, 2005.
7. Morton Benson, Englesko-srpskohrvatski rečnik, (drugo, prerađeno i dopunjeno izdanje), Prosveta, Beograd, 1986.
8. Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. - Prebivalstvo po narodni pripadnosti, Slovenija, Statistični urad Republike Slovenije <http://www.stat.si>
9. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001. Stanovništvo prema narodnosti, po gradovima/općinama, Republika Hrvatska - Državni zavod za statistiku www.dzs.hr, Zagreb, 2001.
10. Pravna enciklopedija, Savremena administracija, Beograd, 1989.

11. Radmila Čičković Republika Srpska u brojkama, Republički zavod za statistiku, Republika Srpska www.rzs.rs.ba, Banja Luka, 2008.
12. Roberta Roncati, Anna Maria Tononi Bosna i Hercegovina u brojkama 2008, Agencija za Statistiku Bosne i Hercegovine www.bhas.ba, Sarajevo, 2008.
13. Zoran Jančić, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 2002. Stanovništvo nacionalna ili etnička pripadnost, Podaci po naseljima, Republički zavod za statistiku, Srbija <http://webrzs.statserb.sr.gov.yu>, Beograd, 2003.

Laura Cuzzocrea⁵

Internationale Missionen im Kosovo: eine kritische Analyse

Abstract (English): Since the beginning of the war in 1999, international organisations have been a steady presence in Kosovo, with the declared aim to ensure public security, support a democratic transition and the rule of law, and more generally to promote human rights. This paper considers the three major Missions in Kosovo, i.e. the UNMIK – (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo); the OSCE – (Organisation for Security and Cooperation in Europe) and the EULEX (European Union Rule of Law Mission in Kosovo) to assess their role and the impact of their work. Since the three missions partially converge in their aims and objectives, I proceed by looking at few selected dimensions involved in all the three missions to assess the effectiveness of each. These levels are: human rights and ethnic issues; criminality and security; the economy; the international recognition; the structural /organizational.

In doing my analysis, I conduct a criticism of the weaknesses of these missions and try to identify in which activities the missions might focus on in order to enhance their effectiveness.

Einleitung

Während des Krieges in den Jahren 1998 und 1999 kam der Kosovo unter die Kontrolle der internationalen Organisationen. Daraufhin wurde er für lange Zeit unter internationale Verwaltung gestellt. Die Vereinten Nationen, die OSZE und die Europäische Union waren die drei Akteure, die sich in diesem Bereich am meisten engagierten. Die internationalen Organisationen sind u.a. für die Sicherheit, die Demokratisierung und die Entwicklung zuständig.

Ziel dieser Arbeit ist es, herauszufinden, inwieweit die Vereinten Nationen, die Organisation für Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa und die Europäische Union mit ihren Missionen (die

⁵ Laura Cuzzocrea is a PhD candidate in Social Sciences at the University of Vienna, where she focuses on the role of the European Union in Kosovo. She holds a Master Degree in Political Science from the University of Vienna, and a Bachelor in Political Science and International Relations from the University of Cagliari, Italy. She is currently a trainee at the Austrian Ministry for Science and Research in Vienna. Previously, she has gained work experience in these fields as a trainee at the OSCE Parliamentary Assembly (Vienna) and at the Austrian Office of the European Parliament.

UNMIK-, die OSZE- und die EULEX-Missionen) im Kosovo erfolgreich sind. Ich werde versuchen, auf die Stärken und Schwächen der Organisationen einzugehen, sowie jene Bereiche zu eruieren, in denen diese Akteure weniger Effizienz aufweisen. Welche sind die Schwachpunkte der UNMIK-, der OSZE- und der EULEX-Missionen? In einer vergleichenden Analyse werde ich die Schwächen der Missionen besprechen, sowie auf die durchzuführenden Aktivitäten eingehen, die meiner Meinung nach für ein erfolgreiches Handeln der Missionen erforderlich sind.

Internationale Präsenz im Kosovo

Aufgrund der Resolution 1244 begannen die Vereinten Nationen mit dem Aufbau der zivilen Verwaltung⁶. Die wichtigste Mission im Kosovo war die von den Vereinten Nationen zur Unterstützung eingerichtete UNMIK Mission (*Interim Administration Mission in Kosovo*). Die OSZE, die im Kosovo auf *proaktive* Überwachung setzt, sollte mit anderen internationalen Akteuren zusammenarbeiten. Darüber hinaus kam der EULEX-Mission (*European Union Rule of Law Mission in Kosovo*) die Herstellung der Rechtstaatlichkeit zu.

Ein wesentlicher Aspekt der internationalen Präsenz im Kosovo ist der hohe Grad an Zusammenarbeit und Koordination zwischen den im Kosovo tätigen Organisationen. Ziel ist ein neues Modell der Kooperation der internationalen Organisationen, der Europäischen Union und des Westens im Bereich des Friedenssicherung und des *Statebuildings*. Dabei wurde das Prinzip der *Interlocking Institutions* zum ersten Mal in diesem Ausmaß umgesetzt (Kramer, Džihic, 2005:21)⁷.

Im Gegensatz zu vielen anderen internationalen Missionen, war die internationale Präsenz im Kosovo von Beginn an als dauerhaft geplant.

Die United Nation Interim Administration im Kosovo- UNMIK

Die Sicherheitsresolution 1244 vom 10. Juni 1999 definierte das Mandat für die UNMIK. Von 1999 bis 2008 unterstand der Kosovo der Zivilverwaltung der „Interimsverwaltungsmission der Vereinten Nationen im Kosovo“. Demgemäß besteht die VN-Zivilmission im Kosovo aus fünf Kernphasen: 1) Gewährleistung der Basis der Zivilverwaltung und Einhaltung von Recht und Ordnung; 2) Schaffung der Voraussetzungen für vorläufige demokratische Behörden, substantielle Autonomie und Selbstregierung; 3) Übertragung der Verwaltungstätigkeiten an die lokalen Behörden; 4) Förderung des politischen Prozess der Unabhängigkeit; 5) Überwachung der Tätigkeitenübertragung von den vorläufigen Behörden auf die neu resultierenden Institutionen.

⁶ <http://www.unmikonline.org/pages/default.aspx> , aufgerufen am 18.08.2009.

⁷ Vgl. Kramer H., Džihic V., „Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?“, 2005.

UNMIK besteht aus vier Säulen:

- 1) Polizei und Justiz – unter der Führung von den Vereinten Nationen und des Hohen Flüchtlingskommissars der Vereinten Nationen UNHCR (bis 2000)
- 2) Zivilverwaltung – unter der Führung von den Vereinten Nationen
- 3) Demokratisierung und Errichtung rechtsstaatlicher Organisationen – unter der Führung der OSZE
- 4) Wiederaufbau und Entwicklung - unter Verantwortung von EU-Vertretern.

Die OSZE-Mission im Kosovo

Die OSZE-Mission im Kosovo wurde durch den Ständigen Rat der OSZE am 1. Juli 1999 beschlossen. Derzeit ist die Mission im Kosovo die größte OSZE-Feldoperation. Das erste Mandat fand 1992 statt. Am 1. Juli 1999 beschloss die OSZE zum dritten Mal seit 1992 die Errichtung einer Langzeitmission im Kosovo. Die dritte bzw. aktuelle Mission umfasst im Wesentlichen drei Bereiche: Unterstützung der demokratischen Institutionen; Menschenrechte, gute Regierungsführung und Gemeinden; öffentliche Sicherheit. Die OSZE setzt im Kosovo auf *proaktive* Überwachung.

Die European Union Rule of Law Mission (EULEX)

Die *European Union Rule of Law Mission in Kosovo* (EULEX) ist die größte zivile Mission im Rahmen der Europäischen Sicherheits- und Verteidigungspolitik (ESVP). Ziel sind die Unterstützung und der Aufbau der Rechtstaatlichkeit bei den kosovarischen Behörden. Das Herz der Strategie ist die Unterstützung der lokalen Polizei, der Justiz- und Zollbehörden durch Überwachung, Betreuung und Beratung nach den besten europäischen Praktiken und Standards⁸. Es wurde die weitere Entwicklung und Stärkung eines unabhängigen und multiethnischen Justiz-, Polizei- und Zollsystems unterstützt und beobachtet, um sicherzustellen, dass diese Organe frei von politischer Einflussnahme und Einhaltung der international anerkannten Normen und nach Europäischen Standards funktionieren⁹. Die gesetzliche Grundlage für die Mission wurde in einem Gemeinsamen Aktionsbeschluss des EU-Rates am 4. Februar 2008 beschlossen. Wie bei der OSZE, geht es auch im Falle der EULEX um eine technische Mission mit Überwachungsaufgaben.

⁸ <http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>, aufgerufen am 24.10.2011.

⁹ <http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>, aufgerufen am 24.10.2011.

Heikle Bereiche für die internationalen Organisationen im Kosovo

Die drei Missionen sind zwar in manchen Bereichen effektiv¹⁰ und effizient¹¹, doch in anderen Arbeitsgebieten ist exakt das Gegenteil der Fall. Wo liegen die Schwächen der internationalen Präsenz im Kosovo? Ich werde die Diskrepanz der Aktivitäten der internationalen Organisationen im Kosovo behandeln.

Schutz der Minderheiten

Die albanische Gemeinschaft bildet die größte ethnische Gruppe. Die serbische Gemeinschaft macht 7 % der Gesamtbevölkerung aus. Weitere 7 % der Bevölkerung bestehen aus Bosniaken (1,9 %), Roma, Aschkali und Ägyptern (1,7 %), sowie aus Türken (1 %).

Die Situation der nicht-albanischen Gemeinschaften ist immer noch durch Diskriminierung, fehlende Bewegungsfreiheit, Diskriminierung in der Arbeitssuche und durch Verwehren des Zugangs zum öffentlichen Dienst gekennzeichnet. Aufgrund des ethnischen Hasses zwischen Albanern und Serben sollte man im Falle des Kosovo eher von einem „*Nebeneinander*“, als von einem „*Miteinander*“ sprechen.

Somit besteht eine *De-facto*-Teilung: Eine serbische, territorial abgegrenzte Parallelgesellschaft mit über 100.000 Einwohnern im Norden des Kosovo (Rathfelder 2010:289-290)¹² steht dem Rest des Kosovo gegenüber. Dabei handelt es sich ausschließlich um Enklaven in Gebieten und Orten, die ergo von der albanischen Mehrheitsbevölkerung räumlich getrennt und von der KFOR stark geschützt wurden. Dieser „*negative Frieden*“ brachte keine wirkliche Verbesserung der Sicherheitssituation und Bewegungsfreiheit und scheint auch durch die Politik der internationalen Staatengemeinschaft bedingt zu sein. Er wird insofern als dauerhaft bestehende Situation eingeschätzt (Schmidt 2008:8)¹³. Daher ist bis heute keine Lösung der Spannungen zwischen den Gemeinschaften in Sicht, wodurch auch die für die internationale Gemeinschaft äußerst wichtigen Grundprinzipien wie Integration und Nichtdiskriminierung im Kosovo nicht angewendet werden können.

Die Tatsache, dass in der Zwischenzeit die nicht-albanischen Gemeinschaften unter eingeschränkter Bewegungsfreiheit in Ghettos leben, ist für mich eine Bestätigung des

¹⁰ Effektiv bedeutet "producing a desired or intended result", Oxford English Dictionary, 2000.

¹¹ Effizient bedeutet "working productively with minimum wasted effort or expense", Oxford English Dictionary, 2000.

¹² Vgl. Rathfelder E., „Kosovo. Geschichte eines Konflikts“, 2010.

¹³ Vgl. Schmidt, C., „Der Kosovo im Jahr 2008: Konfusion über die Verteilung von Kompetenzen“, von „Kölner Forum für Internationale Beziehungen und Sicherheitspolitik“, 2008.

Scheiterns, insbesondere vor dem Hintergrund der Zuständigkeit der OSZE für die Sicherheit und Menschenrechte.

Kriminalität und Korruption

Die organisierte Kriminalität ist ein grenzüberschreitendes Phänomen ohne ethnische Unterschiede und weit verbreitet. Prostitution, Frauenhandel, Drogenhandel, Schmuggel, Wirtschaftskriminalität, Geldwäsche und Waffenhandel sind im Kosovo immer noch allgegenwärtig und stellen ein großes Problem für die Demokratisierung dar. Die Bekämpfung der organisierten Kriminalität erweist sich als äußerst schwierig, weil letzte paradoxerweise quasi eine „multiethnischen Gesellschaft“ schafft. Die organisierte Kriminalität profitierte von der schlechten politischen und wirtschaftlichen Lage und nutzte diesen Umstand dazu, einen Großteil der internationalen finanziellen Hilfsmittel zu absorbieren. Die Aktivitäten der organisierten Kriminalität stellen eines der größten und der schwierigsten Probleme im Kosovo und in den Nachbarländern der Region dar. Der Völkerrechtsexperte und Botschafter Mazedoniens bei der EU Blerim Reka definierte den Kosovo in einem Interview am International Crisis Group als ein „*Colombia in Europe ... an El Dorado for organised crime.*“ (2005:12)¹⁴.

Eine weitere Herausforderung für die internationale Gemeinschaft ist die Korruption: „*dishonest or illegal behaviour, especially of people in authority*“¹⁵. Es geht um ein in der Gesellschaft und in den Institutionen verwurzelt Phänomen, das sehr schwierig zu kontrollieren ist. Laut Marko Prelec, Projektleiter für die Balkan-Region der *International Crisis Group*, seien organisierte Kriminalität und Korruption im Kosovo eng miteinander verbunden, weswegen man den Eindruck habe, dass die Regierung von einer politischen Elite geführt werde, die am Rande des Rechtes arbeite und die jeden einzelnen Aspekt der Gesellschaft kontrolliere (Prelec 2010)¹⁶.

Der Kampf gegen organisierte Kriminalität ist unzureichend, ebenso wie die Aktivitäten der internationalen Organisationen in diesem Bereich. Weiters ergibt sich das Problem des schwachen Wirtschaftssystems des Kosovo, das sowohl die persönliche Situation der Bevölkerung entmachtet, als auch kollektive Konsequenzen in der organisierten Kriminalität nach sich zieht.

Wirtschaftliche Lage

Da der Kosovo aufgrund der massiven Armut - derzeit leben 15 % der Kosovaren in extremer Armut, während weitere 37% der Bevölkerung als arm bezeichnet werden können (Kramer,

¹⁴ *Kosovo: toward final status*, Europe Report n. 161, 24. Jänner 2005, International Crisis Group, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/B54ABFA2910AB31649256F9300079D8C-icg-scg-24jan.pdf>, aufgerufen am 29.01.2013.

¹⁵ Oxford Advanced Learner's Dictionary, Sixth edition, 2000.

¹⁶ Vgl. Prelec, Marko, „*La corrupción ahoga Kosovo*“, Foreign Policy Edición Española, 2010.

Džihić 2005:134-135)¹⁷ - weiterhin eine der ärmsten Volkswirtschaften der Region ist, wird der wirtschaftliche Wiederaufbau des Landes angestrebt. Die Arbeitslosigkeit erreicht mit über 70 % Rekordhöhen, wobei die Situation vor allem für die jüngeren Kosovaren als besonders katastrophal bezeichnet werden kann (Kramer, Džihić 2005:135)¹⁸.

Strukturelle historische Hindernisse im wirtschaftlichen Bereich sind: Schlecht entwickelte Infrastruktur, schwache industrielle Basis und arbeitsintensive Landwirtschaft. EU und KFOR leisteten Hilfe für die Investitionen beim Aufbau der Infrastruktur, der Wiederherstellung und Modernisierung des Verkehrssystems und des Informationssektors. Die meisten Bewohner des Kosovo leben aber von der Landwirtschaft, die man als „Subsistenzwirtschaft“ mit fehlender Marktanbindung und einem niedrigen Technologieniveau bezeichnen kann. Ein weiteres Problem stellt die seit 1999 unzureichende Energieversorgung des Landes dar.

Meiner Meinung nach sollten Investitionen in die Infrastruktur eine Priorität der internationalen Akteure sein. Ein Handbuch „*Investing in Kosovo*“ vom Handels- und Industrieministerium der Republik Kosovo empfiehlt Investitionen im Industrie- und Geschäftssektor, Klimainvestitionen, Währungs- und Bankensystem, Arbeitsmarkt, Bildung, Handel, Zollwesen und Lebensqualität¹⁹. Ich bin der Auffassung, dass dies der richtige Weg für die internationale Gemeinschaft ist, um die wirtschaftliche Lage des Kosovo zu verbessern.

Viele Projekte der internationalen Organisationen wurden ohne ausreichende begleitende Kontrollen durchgeführt. Als Beispiel sind hier vor allem die enorm hohen Mittel zu nennen, die seitens der EU in den Wiederaufbau des Energieversorgungssektors investiert wurden, ohne dass es daraufhin zu einer Verbesserung bei der Versorgung des Kosovo mit elektrischer Energie gekommen wäre, sowie die von der EU verantwortete Privatisierung.

Ein großes Hindernis für die wirtschaftliche Entwicklung ist der ungelöste völkerrechtliche Status, weswegen ausländische Investoren zögern, im Kosovo Kapital zu investieren. Dies fußt nicht nur auf den „unklaren“ Status des Kosovo, sondern auch auf der Korruptions- und Kriminalitätsgefahr.

Die Statusfrage

Die Haltung der Mitgliedstaaten der internationalen Organisationen ist grundlegend im politischen Prozess. Im Entscheidungsprozess gilt das Mehrheitsprinzip. Problematisch wird dieser Prozess, wenn die Mitgliedstaaten keine klare einheitliche Position einnehmen. Die Statusfrage des Kosovo, dessen Unabhängigkeit von vielen Staaten noch nicht anerkannt wird, kann folglich als eine politische *controversy* gesehen werden. Die Großmächte und die

¹⁷ Vgl. Kramer H., Džihić V., „*Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?*“, 2005.

¹⁸ Ebd.

¹⁹ *Investing in Kosovo*, Investor Guide, Ministry of Trade and Industry of the Republic of Kosovo, 2011.

internationalen Organisationen gehen sehr vorsichtig mit der Betrachtung dieses „*unauflösbaren Konfliktes*“ um.

Der Unabhängigkeitsstatus wurde bis jetzt nur von rund 100 Staaten weltweit anerkannt: Fünf EU-Mitgliedsstaaten lehnen diesen Status weiterhin ab, nämlich Griechenland, Rumänien, die Slowakei, Zypern und Spanien²⁰. Nach einem Antrag Serbiens an den Internationalen Gerichtshof bezüglich der Unabhängigkeitserklärung, erklärte der Internationale Gerichtshof am 22. Juli 2010, dass die Unabhängigkeit des Kosovo die internationalen Rechte nicht verletzt, und betrachtet sie demzufolge als „nicht illegal“. Die Vereinten Nationen haben selbst das Land zur Unabhängigkeit geführt und erklärten am 22. Juli 2010, dass die Unabhängigkeit des Kosovo das Völkerrecht nicht verletze, und somit nicht als illegal betrachtet werden könne. Es scheint demzufolge, dass die Vereinten Nationen den Kosovo - wenn auch nicht offiziell – implizit anerkennen. Die OSZE und die Europäische Union (Ker-Lindsay 2009:122-124)²¹ sind nicht dieser Auffassung und berufen sich dabei in der Namensnennung des Landes auf „*Kosovo gemäß der Resolution 1244*“ („*UN Security Council Resolution 1244*“), demzufolge sie keine klare Position beziehen. Die OSZE könnte man deshalb als ein zweigespaltetes Terrain betrachten, in dem die Entscheidung von zwei verschiedenen Machtblöcken zusammentreffen²². Wichtig zu betonen ist in dieser Debatte die Entschließung des Europäischen Parlaments von 10. Juli 2010²³: „*Das Europäische Parlament [...] stellt fest, dass 22 EU-Mitgliedstaaten das Kosovo als unabhängigen Staat anerkannt haben und fünf Mitgliedstaaten dies nicht getan haben; [...] würde die Anerkennung der Unabhängigkeit des Kosovo durch alle Mitgliedstaaten begrüßen*“. Dabei ist es erforderlich zu beachten, dass die Anerkennung seitens dieser fünf EU-Mitgliedstaaten notwendig sei. Dem Europäischen Parlament zufolge (2012) „*Parliament urges the five EU Member States that have yet to recognize Kosovo's independence to do so, noting that 88 countries have already done so.*“²⁴.

Aus diesem Blickwinkel heraus erscheinen die internationalen Organisationen in zwei Blöcke geteilt, deren Entscheidungen übereinstimmen müssen. Meiner Meinung nach beeinflussen die politischen Haltungen dem Kosovo gegenüber das *agenda setting* stark. Dieses grundlegende

²⁰ Dazu „*Unabhängigkeit des Kosovo entzweit die EU*“, Der Standard, 18.02.2008, „*Kosovo: Europäische Union tanzt nach der Pfeife der USA*“, Wirtschaftsblatt, 18.02.2008, „*Österreich erkennt Kosovo diese Woche an*“, Die Presse, 18.02.2008.

²¹ Vgl. Ker-Lindsay J., „*Kosovo. The Path to Contested Statehood in the Balkans*“, 2009.

²² In diesem Zusammenhang möchte ich die Rolle Russlands betonen. Russland und China unterstützen Serbien gegen die Politik der meisten westlichen Staaten. Sie versuchten beide - unter anderem auch mit Blick auf eigene Minderheitenprobleme und Separatismen - ein internationales Eingreifen im Kosovo zu verhindern. Die Haltung Russlands hat immer noch einen besonderen Einfluss in der internationalen Gemeinschaft.

²³ *Entschließung des Europäischen Parlaments vom 8. Juli 2010 zum Prozess der europäischen Integration des Kosovo*, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0281+0+DOC+XML+V0//DE&language=DE>, aufgerufen am 30.01.2013.

²⁴ Europäisches Parlament, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/content/20120329IPR42140/html/MEPs-welcome-progress-of-Serbia-Kosovo-and-Montenegro-towards-joining-the-EU>, aufgerufen am 29.01.2013.

politische Instrument hängt stark von der Haltung des einzelnen Mitgliedstaates in der Struktur der OSZE bzw. VN und EU ab.

Strukturelle bzw. organisatorische Probleme

Die internationalen Organisationen müssen bei der Bildung einer Struktur der Karrieren der in den Feldmissionen arbeitenden Mitarbeiter die Fragmentierung des professionellen Werdeganges und die unzureichende Einschulung der Mitarbeiter beachten. Außerdem ist die Informationspolitik sehr defensiv und die Berichte der internationalen Organisationen scheinen sehr optimistisch, während auf kritische Berichte kaum reagiert wurde.

Die Effizienz der UNMIK wurde durch eine sehr hohe Personalfuktuation und kurze Amtszeiten (in einem sechsmonatigen Rhythmus) auf der einen Seite verstärkt, auf der anderen Seite aber geschwächt. Die OSZE ist ein *non-career* Arbeitgeber. Aufgrund des Rotationsprinzips können die Mitarbeiter höchstens zehn Jahre in der OSZE arbeiten. *Seconded mission*²⁵-Mitglieder können in der gleichen Mission maximal sieben Jahre lang arbeiten. Die Europäische Union hat ein ähnliches System. Dieses System garantiert eine „Erfrischung“ des Personals, jedoch wurden Sachkompetenz und Wissen in mangelhafter Weise an die Amtsnachfolger weitergegeben, d.h., dass immer wieder wertvolles *Know-how* verloren geht. Naturgemäß wird der Prozess der Demokratisierung viel länger dauern. Die begrenzten Dienstzeiten verursachen allerdings Diskontinuität in den Missionen.

Der Schlüssel des Erfolgs der Internationalen Gemeinschaft liegt darin, Vertrauen und Kompetenz in den Beziehungen zwischen ihren Mitarbeiter und die lokalen Verwaltung zu schaffen. Manche Mitarbeiter der internationalen Organisationen wurden oftmals unvorbereitet mit schwierigen Situationen konfrontiert, ohne dass genug Vorbereitungskurse angeboten wurden.

In der UNMIK herrscht ein Mangel an Experten und Expertise für die Bewältigung der konkreten Verwaltungs- und Exekutivaufgaben. Die Kritik am Personal der UNMIK betraf in besonderem Maße die Zusammensetzung der UNMIK-Polizei, in der Polizeikräfte aus Dritte-Welt-Ländern an die 50 % ausmachten. Es scheint schwierig, die Prinzipien der Demokratisierung und der Grundrechte im Kosovo zu verstärken, wenn die Mitarbeiter selbst aus Staaten kommen, in denen diese Prinzipien kaum gelten. UNMIK und KFOR waren auf die Krise von 2003-2004, welche die Fundamente ihrer Politik im Kosovo in Frage stellte, nicht vorbereitet. Laut dem Human Rights Watch in Prizren „[...] officers stood by passively as the

²⁵ Die Mehrheit der Positionen in den OSZE-Feldoperationen erfüllt das *secondment*. Die Personen werden von den OSZE-Mitgliedstaaten nominiert (http://www.osce.org/employment_aufgerufen_am_17.11.2010).

ethnic Albanian crowds burned homes and attacked Serbs and other minorities[...]. Officers were accused of taking an active part in the burning of minority houses.” (Kramer, Džihic 2005:55)²⁶.

Die Mitarbeiter der OSZE haben hingegen mehr Erfahrung am Balkan und die Mission im Kosovo ist stärker in den Gemeinden und *Municipalities* mit regionalen Stützpunkten vertreten. Wichtig ist aber zu betonen, dass die OSZE-Mitarbeiter mit einer Vielzahl von Aufgaben überfordert waren.

Die Angestellten der EULEX haben nicht nur Erfahrung am Balkan, sondern auch einen höheren professionellen Standard. Skandale und Korruptionsfälle haben aber der Darstellung dieser Mission schwer geschadet.

Unklarheit in der rechtsstaatlichen Kompetenzverteilung

Eine der Prioritäten der internationalen Gemeinschaft war der Wiederaufbau des Justizsystems: Ein dreistufiges Gerichtssystem mit Gemeinderichten (Municipal Courts), regionalen Gerichtshöfen (District Courts) und einem Obersten Gerichtshof für den Kosovo (Supreme Court) wurde aufgebaut, wobei internationale Richter und Staatsanwälte in bestimmten Teilen des Kosovo eingesetzt wurden (Kramer, Džihic 2005:41)²⁷. Trotzdem sind Justiz und Rechtsstaatlichkeit immer noch sehr schwach entwickelt.

Die Zusammenarbeit der OSZE mit den VN und der EU stiftet Verwirrung. Die Grenzen zwischen den Kompetenzen der verschiedenen Organisationen sind konfus. NATO und OSZE sollten in Bereichen wie Konfliktverhütung, Krisenmanagement und Sicherheitsbedrohung sowohl auf politischer als auch auf operativer Ebene kooperieren. NATO-Initiativen zur Unterstützung der Verteidigungsreform sowie OSZE-Engagement zur Konfliktverhütung und Stabilitätswiederherstellung sollten sich ergänzen²⁸.

Eines der großen Probleme des politischen Systems im Kosovo ist die fehlende Integration der Serben in die von den Albanern dominierten kosovarischen Strukturen der provisorischen Selbstverwaltung. Dieses Phänomen findet sich insbesondere in jenen Gemeinden, wo sich so genannte „Parallelstrukturen“ entwickelt haben (im Nordkosovo) und in den mehrheitlichen serbischen Gebieten. UNMIK und OSZE-Vertreter bezeichneten die serbischen Einrichtungen als eines der wesentlichen Hindernisse für die Realisierung einer multiethnischen Gesellschaft im Kosovo, wobei sie von serbischer Seite klarerweise als rechtmäßige Organe des serbischen Staates und als legal betrachtet werden.

²⁶ Kramer H., Džihic V., „Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?“, 2005.

²⁷ Vgl. Kramer H., Džihic V., „Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?“, 2005.

²⁸ <http://www.nato.int/issues/nato-osce/index.html>, aufgerufen am 24.10.2011.

Die EU-Mission EULEX sollte die kosovarischen Behörden im Bereich Rechtsstaatlichkeit vorantreiben und unterstützen, insbesondere in den Bereichen Polizei, Justiz und Zoll²⁹. Jedoch sind die größten Hindernisse der EULEX-Mission im Nordkosovo bzw. in Mitrovicë/Mitrovica besonders evident, wo serbische Behörden immer noch für die serbische Gemeinschaft verantwortlich sind und sowohl die kosovarische Regierung als auch die EULEX weiterhin ablehnen. Da die Grenzen zwischen den Institutionen (serbisch-albanisch) im Bereich der Justiz nicht klar definiert sind, herrscht Verwirrung in der Bevölkerung.

Politische Strukturen, Wahlen und Medien

Ein weiteres wesentliches Ziel der internationalen Gemeinschaft war die Schaffung der Voraussetzungen für die **parlamentarische Demokratie**, und somit auch für die Durchführung demokratischer Wahlen, die Einrichtung von Institutionen wie Parlament, Regierung und Verwaltung. Genauso wichtig für die Errichtung demokratischer Standards war die Empfehlungsrolle der internationalen Organisationen zur Förderung eines demokratischen Verhaltens der politischen Klasse. Die UNMIK und die OSZE versuchten die Grundlagen einer modernen parlamentarischen Demokratie aufzubauen. Das scheint jedoch meines Erachtens ein extrem herausforderndes Projekt in einem Land mit einer schwachen Basis für die Demokratisierung. Die durch Diktaturen tiefgeprägte Vergangenheit des Kosovo stellt in diesem Sinne ein großes Hindernis dar, wenn man außerdem betrachtet, dass die Entwicklung der Demokratie ja ein langfristiger Prozess ist.

Die **Wahlkommission** zur Zulassung von Parteien und Kandidaten sowie zur Regelung der Voraussetzungen für die Durchführung der Wahlen wurde von der UNMIK und der OSZE geführt. Die ersten demokratischen Wahlen wurden also von diesen zwei Organisationen durchgeführt, die auch eine umfassende Information der kosovarischen Bevölkerung zur Verfügung stellten. Trotz der Bemühungen insbesondere der OSZE, die für die Planung, die konkrete Durchführung und die Kontrolle der Wahlen zuständig war, bleibt die Teilnahme der serbischen Gemeinschaft an den Wahlen niedrig.

Eine wichtige Rolle spielte auch die Unterstützung von unabhängigen **Medien**. Die Grundlagen für Printmedien, Fernsehen und Radio wurden von der UNMIK und der OSZE ermöglicht, und zwar durch die Gründung einer Vereinigung der kosovarischen Medien, mit der Unterstützung eines Verhaltenskodex für die neu eingerichtete Zeitungen, Fernseh- und Radiostationen und einer Ethikkommission zur Gewährleistung der Medienregelung.

Schwäche und Scheitern

Durch u.a. den massiven Einsatz von KFOR-Soldaten, die internationale UNMIK-Polizei und durch den erfolgreichen Aufbau eines kosovarischen Polizeikorps konnten die Sicherheitslage

²⁹ <http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/whatisEulex.php>, aufgerufen am 17.11.2010.

stabilisiert und ein einigermaßen sicheres Umfeld für die zivilen Aufbauaufgaben geschaffen werden. Seit 2000 wurden vier Wahlen ohne größere Probleme durchgeführt und Grundlagen für den Aufbau moderner politischer und administrativer Institutionen gelegt.

Die kosovarische Bevölkerung ist jedoch mit der Arbeit der internationalen Organisationen unzufrieden. Wichtig ist, zu betonen, dass die OSZE-Mission – wahrscheinlich aufgrund ihrer begrenzten Kompetenzen - im Vergleich zu den anderen beiden Missionen, die vor den Korruptions- und Kriminalitätsskandalen eingesetzt wurden, von der Bevölkerung als nicht derart gescheitert betrachtet wird. Wo liegen nun die konkreten Schwächen der internationalen Gemeinschaft im Kosovo? Wo sind Fehler begangen worden? Meiner Meinung nach unterschätzen die Vertreter der internationalen Organisationen den ethnischen Hass und zeigten Defizite im Verständnis um die strukturelle Verankerung und Verwurzelung der interethnischen Gegensätze in den historischen, gesellschaftlichen, politischen und wirtschaftlichen Rahmenbedingungen.

UNMIK

Als positive Ergebnisse der UNMIK betrachte ich: Die Errichtung einer friedlichen Stabilität nach dem Krieg (mit Ausnahme der Unruhen von 2003-2004), die Beschäftigung vieler kosovarischer Arbeitskräfte in der öffentlichen Verwaltung, und die Schaffung eines kosovarischen Polizeikorps. Außerdem konnte die regionale Polizeitruppe die normale Kriminalität verringern.

In welchen Bereichen ist die UNMIK gescheitert?

Ethnische Spannungen: Die UNMIK ging von einer unrealistischen Zielsetzung eines multiethnischen Kosovo aus. Ihre Strategie, bei der Einrichtung der politischen Institutionen im Kosovo auf proportionale Vertretung aller ethnischen Gruppen zu drängen, verstärkte die Tendenz zur „Ethnisierung der Politik“.

Wirtschaft: Die UNMIK wusste um die Aussichtslosigkeit der wirtschaftlichen Lage Bescheid: *“Despite the fog of statistics, it is clear that the United Nations have failed in developing the economy of Kosovo”* (Kramer, Džihic 2005:205-206)³⁰. Initiativen für die Entwicklung kamen zu spät und die Maßnahmen waren unzureichend. Die Lösung der tief verwurzelten Probleme des wirtschaftlichen Systems des Kosovo, der ein verarmtes und komplexes Wesen darstellt, verlangt meines Erachtens nach einem harten Kampf gegen die negativen Einflüsse der organisierten Kriminalität und einer Förderung von Investitionen aus dem Ausland.

Ein *Europe Report* der *International Crisis Group* von 2001 empfahl folgende Maßnahmen zur Ankurbelung der Wirtschaft: Die Handels- und Industrieabteilung der UNMIK soll - zusammen mit Rechtsexperten in Priština und New York – *“establish the necessary mechanisms through*

³⁰ Kramer H., Džihic V., *„Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?“*, 2005.

privatisation, creative commercialisation, spin-offs or other means of making assets more liquid”(International Crisis Group)³¹. Die Schlüssellösung sei also die Förderung der Investitionen.

Organisierte Kriminalität: Die Mitarbeiter der UNMIK bekämpften die organisierte Kriminalität mit zu wenig Nachdruck. Kramer und Džihic zufolge, hängt die Verbreitung der Prostitution beispielsweise mit den zahlreichen Vertretern der Vereinten Nationen und anderer internationaler Regierungs- und Nichtregierungsorganisationen direkt zusammen (Kramer, Džihic 2005)³². Laut einem Bericht von Amnesty International aus dem Jahr 2004 über die Rolle der Vertreter der internationalen Gemeinschaft sei der Kosovo erst nach der Übernahme der Kontrolle durch UNMIK und NATO-Truppen im Sommer 1999 Hauptzielgebiet für Frauen- und Mädchenhandel und für Zwangsprostitution geworden (Kramer, Džihic 2005)³³. Ein Bericht von „Le Monde“ (2003) betonte, dass „jährlich mehr als 60 Tonnen Heroin und das praktisch unter der Patronanz der Vereinten Nationen durch den Kosovo transportiert werden“ (Kramer, Džihic 2005:158)³⁴. Die Befragung 2004 weist auch eine sehr kritische Meinung der Bevölkerung vor allem auch zur UNMIK-Polizei aus, die in Bezug auf Korruption deutlich negativer eingeschätzt wird, als die kosovarische Polizei. Rathfelder schrieb: „Die Stimmung gegenüber der UNMIK schlug jedoch erst um, als einige Korruptionsfälle bekannt wurden –etwa die Tätigkeit eines deutschen Hochstaplers, der von der UNMIK ausgerechnet zum Chef des Energieversorgungskonzerns KEK und zum Leiter des UNHCR berufen worden war.“ (Rathfelder 2010:341-342)³⁵.

Personalfluktuation und kurze Amtszeiten (in einem sechsmonatigen Rhythmus): Obwohl grundsätzlich der Austausch von Personal für internationale Organisationen wichtig ist, bringt dies einen Mangel an Kontinuität in die Missionen, der nicht weniger wichtig ist, um den Erfolg zu gewährleisten.

Probleme in der **Koordination** zwischen den verschiedenen internationalen Organisationen: Verwirrung im „Four Pillars“-Modell, unzureichende Klarheit in der Arbeitsteilung. Außerdem war die Zusammenarbeit der internationalen und der regionalen Justiz zur Stärkung des Rechtsstaates mangelhaft.

Probleme in der **lokalen Verwaltung**: 1) Bei den Bürgern herrscht eine große Verwirrung in Bezug auf die Zuständigkeit der Gemeinde 2) Massive Disparitäten in Bezug auf Einkommensniveau und Zugang zu den Bildungseinrichtungen. Diese sind meiner Meinung nach

³¹ International Crisis Group, <http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/balkans/kosovo/123-kosovo-a-strategy-for-economic-development.aspx>, aufgerufen am 30.01.2013.

³² Vgl. Kramer H., Džihic V., „Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?“, 2005.

³³ Ebd.

³⁴ Kramer H., Džihic V., „Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?“, 2005.

³⁵ Rathfelder E., „Kosovo. Geschichte eines Konflikts“, 2010.

die Auswirkungen in einer Nachkonfliktsrealität. Die UNMIK hätte sich eher mehr der Information der Bürger widmen sollen.

Heutzutage ist die UNMIK jene Organisation, die von der Bevölkerung am heftigsten kritisiert wird. Der Widerspruch, einerseits demokratische Strukturen aufbauen zu wollen, andererseits aber diktatorisch jegliche Kritik und die öffentliche Debatte darüber zu behindern, durchzieht die Zeit der UNMIK-Verwaltung seit ihrem Beginn. Die weitere Verschlechterung der wirtschaftlichen Situation und die damit verbundene Ernüchterung und Verzweiflung der Menschen sind auch die Hauptgründe, warum ab 2003 die UNMIK-Verwaltung bei den Kosovaren immer unpopulärer wurde.

OSZE

Das Budget der OSZE ist im Vergleich zu den anderen Missionen gering und ihre Kompetenzen sind begrenzt, welches den Erfolg der Mission beeinträchtigt. Meines Erachtens könnte die OSZE durch mehr Budget ihre Aktivitäten quantitativ und qualitativ verbessern. Am Ende meiner Analyse komme ich zum Schluss, dass die OSZE in Bereichen, wie der Unterstützung und Weiterentwicklung der demokratischen Institutionen, den Richtlinien für eine gute Regierungsführung, der Aufsicht über die Exekutive und der Kompetenzverteilung auf die lokalen Gebietskörperschaften, erfolgreich war. In Bezug auf die Rechtsstaatlichkeit, insbesondere der Schaffung des kosovarischen Polizeikorps und der Überwachung der Menschenrechte innerhalb der Gemeinden, Gerichte und Polizei sowie die Zollwache, Feuerwehr und Rettungskräfte, war die OSZE ebenso erfolgreich. Besonders erfolgreich war sie als Beobachter der Wahlen und als Verantwortungsträger für die Stärkung der Medienaufsichtsbehörden. Auch ihre Tätigkeit im Bereich der Reform der lokalen Verwaltung im Hinblick auf die Verbesserung der Qualität von Dienstleistungen und die Beteiligung der Öffentlichkeit an der Entscheidungsfindung kann durchwegs für gut befunden werden.

Größere Anstrengungen sind jedoch im Bereich der **Menschenrechte** (im Sinne von Nichtdiskriminierung und Kohabitation der verschiedenen ethnischen Gruppen und ihre Spannungen) erforderlich; besonders vor dem Hintergrund der Gewährleistung der Kohabitation zwischen den ethnischen Gruppen als Priorität.

Außerdem sollte sie in der Bekämpfung der **Kriminalität**, beispielsweise des Menschenhandels, und der **Korruption** härter vorgehen, um der Bevölkerung eine bessere Lebensqualität zu ermöglichen. Wichtig zu betonen ist aber, dass die OSZE eingeschränkte Kompetenzen in Bereichen wie Justiz und Polizei hat. Demzufolge wären Erwartungen, dass die OSZE alleine die organisierte Kriminalität bekämpfen könnte, utopisch. Hierbei könnte sie für eine Ausbildung von Polizeikräften und Richtern etc. sorgen, um eine Verbesserung im Justizsystem herbeizuführen.

Die Maßnahmen zur Verbesserung der **ökonomischen Lage** sind unzureichend. Aufgrund des niedrigen Budgets, scheint zur Armutsbekämpfung die Nutzung ihrer Empfehlungsrolle durch

informative Maßnahmen für die Verbesserung der wirtschaftlichen Lage das einzig mögliche Instrument zu sein.

EULEX

Dem Scheitern der EULEX liegen meiner Meinung nach zwei Ursachen zugrunde: Zum einen auf der Unklarheit über ihrer Kompetenzen, was insofern grundlegend ist, als sie für die Rechtstaatlichkeit im Kosovo zuständig ist; und zum anderen aufgrund der Skandale rund um ihre Mitarbeiter im Bereich der Kriminalität.

Es ergeben sich **Kompetenzstreitigkeiten** auf mehreren Ebenen: Zwischen der internationalen und europäischen Ebene (VN und EU), wo die VN sich die EULEX-Mission in ihrem vollen Umfang zu akzeptieren weigert und darüber hinaus Bedingungen stellt; zwischen der europäischen und der regionalen Ebene (EULEX und die kosovarische Regierung); und auf intraregionaler Ebene, weil die serbische Gemeinschaft die EULEX ablehnt.

Die am 15. Juni 2008 in Kraft getretene kosovarische Verfassung definiert die Republik als unabhängig und unteilbar. Die neue Verfassung, die den Athisaari-Plan als Grundlage hat, sieht keine Rolle mehr für die VN-Verwaltung (UNMIK) vor (Mattern 2008)³⁶, es ist also unklar, in welchem Verhältnis die Verfassung und die Resolution des VN-Sicherheitsrats zueinander stehen. Außerdem bezeichnet die Resolution 1244 aber den Kosovo als einen Teil Serbiens (Mattern 2008)³⁷.

Daraus ergibt sich das Problem der Parallelinstitutionen im Norden des Kosovo, einem mehrheitlich von Serben bewohnten Gebiet (Mattern 2008)³⁸, wo diese Institutionen unabhängig von Priština agieren, und von der serbischen Regierung finanzielle Zuwendungen erhalten.

Wenn die Verfassung des Kosovo de facto nur in Gebieten mit einer albanischen Mehrheit umsetzbar ist, so festigt dies die seit Jahren bestehenden Parallelstrukturen im Land. Aufgrund der bestehenden Situation bleibt diese Frage offen³⁹.

Ziel der EULEX ist es, organisierte **Kriminalität**, **Korruption**, und andere schwere Verbrechen zu bekämpfen. Weiters sei darauf hingewiesen, dass vor kurzem manche Vertreter der EULEX angeklagt wurden, weil sie den Kosovo bzw. ihre Stellung für ihre illegalen Handlungen missbraucht haben sollen⁴⁰. Die Tatsache, dass die EULEX – also eine Mission der Europäischen

³⁶ Vgl. Mattern R., „Kosovo. Update: Aktuelle Entwicklungen“, 2008.

³⁷ Ebd.

³⁸ Ebd.

³⁹ „Fehlstart der zivilen EU-Mission“, Kurier, 16.02.2009.

⁴⁰ „Rumanian EULEX officers suspended for alleged smuggling“, 23.04.2010, http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/newsbriefs/setimes/newsbriefs/2010/04/23/nb-13, aufgerufen am 30.01.2013.

Union - an die Stelle der Verwaltung treten wird, deren Leiter wesentliche Befugnisse übernimmt, führte zu einer tiefen Unzufriedenheit der kosovarischen Bevölkerung.

Schlussfolgerungen

Ziel dieser Arbeit war es, herauszufinden, inwieweit die UNMIK-, die OSZE- und die EULEX-Missionen im Kosovo problematisch gewesen sind. Die oben genannten Missionen sind zwar in einigen Bereichen effektiv und effizient, doch in anderen Arbeitsgebieten ist genau das Gegenteil der Fall. Die tendenzielle Unzufriedenheit der verschiedenen ethnischen Gemeinschaften im Kosovo sehe ich als Konsequenz des mangelnden Erfolgs der internationalen Präsenz u.a. in den folgenden Bereichen: Zusammenleben der verschiedenen ethnischen Gruppen, Kriminalität und Korruption, ökonomische Lage, Statusfrage, strukturelle bzw. organisatorische Probleme der Organisationen, rechtsstaatlichen Kompetenzverteilung.

Im Allgemeinen kann ich schließlich feststellen, dass die in dieser Arbeit analysierten internationalen Organisationen ihre Prioritäten neu überarbeiten sollten. Die internationale Präsenz im Kosovo hat wesentliche Fortschritte gemacht. Zu Beginn der Arbeit der internationalen Organisationen im Kosovo befand sich das Land in allen Bereichen in einer großen Krise. Heutzutage ist der Kosovo ein kriegsfreies Gebiet, wo keine militärische Intervention mehr notwendig ist, und wo am Aufbau der demokratischen Institutionen gearbeitet wird. Die Wahlen wurden dank der internationalen Kooperation erfolgreich durchgeführt und es wurden wichtige Fortschritte - auch im Bereich der Grundrechte - erzielt, etwa die Wahl einer Frau als Präsidentin der Republik Kosovo, nämlich Atifete Jahjaga⁴¹, im April 2011. Eine Kosovo-Polizeischule wurde gegründet, ebenso wie unabhängige Medien. Die Bevölkerung lebt in einer entspannten Situation und erwartet eine Heranführung des Kosovo an europäische Standards. Die internationalen Organisationen sollten jedoch ihre Aktivitäten auf die wesentlichen Probleme, wie die Spannungen in den nicht-mehrheitlichen Gebieten, die wirtschaftliche Lage, die Bekämpfung der Kriminalität, die Rechtsstaatlichkeit konzentrieren, ebenso wie auf die Problematik im Bereich der Statusfrage, um im Land adäquate demokratische, menschenrechtliche und ökonomische Standards sicherzustellen. Dadurch könnte sich möglicherweise der Kosovo in Zukunft als aktives Subjekt der internationalen Gemeinschaft präsentieren. Die Fragen nach dem Wie und dem Wann bleiben dabei aber noch offen.

⁴¹ "Kosovo, è una donna il nuovo presidente", Il corriere della sera, 08.04.2011, http://www.corriere.it/esteri/11_aprile_07/kosovo-donna-presidente-atifete-jahjaga_e767a49c-6140-11e0-9e67-aae4bf36a1a3.shtml, aufgerufen am 30.01.2013.

Referenzen**Literaturliste**

KER-LINDSAY, James (2009): „Kosovo. The Path to Contested Statehood in the Balkans“, I.B. Taurus, London, UK.

KRAMER Helmut, DŽIHIC Vedran (2005): „Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?“, LIT Verlag, Wien.

MATTERN Rainer (2008): „Kosovo. Update: Aktuelle Entwicklungen“.

Ministry of Trade and Industry of the Republic of Kosovo, Investing in Kosovo, Investor Guide, 2011.

Oxford advanced learner´s dictionary (2000), Oxford University Press, Sixth edition.

RATHFELDER, Erich (2010): „Kosovo. Geschichte eines Konflikts“, Edition Suhrkamp.

Zeitungsartikel

Der Standard, „Unabhängigkeit des Kosovo entzweit die EU“, 18.02.2008.

Die Presse, „Österreich erkennt Kosovo diese Woche an“, 18.02.2008.

Kurier, „Fehlstart der zivilen EU-Mission“, 16.02.2009.

Il Corriere della Sera, “Kosovo, è una donna il nuovo presidente”, 08.04.2011,
http://www.corriere.it/esteri/11_aprile_07/kosovo-donna-presidente-atifete-jahjaga_e767a49c-6140-11e0-9e67-aae4bf36a1a3.shtml.

Wirtschaftsblatt, „Kosovo: Europäische Union tanzt nach der Pfeife der USA“, 18.02.2008.

Essays und Papers

EUbusiness, <http://www.eubusiness.com/news-eu/spain-kosovo.5oa/>.

International Crisis Group, <http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/balkans/kosovo/123-kosovo-a-strategy-for-economic-development.aspx>.

International Crisis Group, “Kosovo: toward final status”, Europe Report n. 161, 24, Jänner 2005,
<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/B54ABFA2910AB31649256F9300079D8C-icg-scg-24jan.pdf>.

PRELEC, Marko (2010): “La corrupción ahoga Kosovo”, Foreign Policy Edición Española, International Crisis Group, <http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/balkans/kosovo/prelec-la-corrupcion-ahoga-kosovo.aspx>.

SCHMIDT, Carola (2008): „Der Kosovo im Jahr 2008: Konfusion über die Verteilung von Kompetenzen“, von „Kölner Forum für Internationale Beziehungen und Sicherheitspolitik“, http://www.kfibs.org/assets/files/KFIBS2008.02_schmidt_kosovo_konfusion_ueber_die_verteilung_von_kompetenzen_essay_final.pdf.

Rumanian EULEX officers suspended for alleged smuggling”, 23.04.2010, http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/newsbriefs/setimes/newsbriefs/2010/04/23/nb-13.

Internetquellen:

EULEX Kosovo:

<http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>,

<http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/whatisEulex.php>

Europäisches Parlament:

Entschließung des Europäischen Parlaments vom 8. Juli 2010 zum Prozess der europäischen Integration des Kosovo, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0281+0+DOC+XML+V0//DE&language=DE>

Europäisches Parlament,

<http://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/content/20120329IPR42140/html/MEPs-welcome-progress-of-Serbia-Kosovo-and-Montenegro-towards-joining-the-EU>, aufgerufen am 29.01.2013.

NATO: <http://www.nato.int/issues/nato-osce/index.html>.

OSCE: <http://www.osce.org/employment>.

UNMIK: <http://www.unmikonline.org/Pages/about.aspx>.

Nicola Seu⁴²

Trafficking of Human Beings in Kosovo*

Introduction

Right after the end of the war with Milosevic's Serbia, Kosovo found itself in a peculiar political position. Divided into five zones supervised by the United Kingdom, Germany, France the United States of America and Italy, the new Balkan political entity needed to start over. Once the fights were ended, international and local attention moved deeper to other issues, such as criminality, lack of order and of a stable juridical system.

Criminality is not a recent phenomenon in the Balkan region, and the problems faced today find their roots in the decades of history and political activity. However after the end of the Greater Serbia's dream, and the collapse of the soviet system, new matters came to light. As today a conflict within the old Yugoslavian countries is unlikely, criminal networks found new and highly profitable markets in the region⁴³.

Among the three major criminal activities, trafficking in weapons, trafficking in drugs and trafficking in human beings, and in spite of the fact that they are all strictly bond together, the latter shows features which are particularly worrying in Kosovo, such as, just to mention a couple, the lack of awareness and the insufficiency of the legal system.

International organizations immediately after the end of the conflict realized the gravity of the tendency and launched already in 1999 projects and proposal in order to fight this plague and to help local institution to be conscious about the problem and to raise their attention on it.⁴⁴

I intend to demonstrate that the international organization on the field, which are not few compared to the size and the population of Kosovo, have not yet managed to reach acceptable results in combating THB (Trafficking Human Beings) due to their lack of power of interventions and to their lack of influence on the local forces such as police, or the trial courts.

⁴²

⁴³ Anastasijevic, D., *Organized Crime in the Western Balkans*, 2009, pp. 1-3.

⁴⁴ *Feasibility Study and Market Assessment*, International Organisation for Migration, 2009, <http://www.iom.int/jahia/Jahia/media/press-briefing-notes/pbnEU/cache/offonce/lang/en?entryId=28473>, viewed on 10.03.2012, p. 12.

In the first part of this essay I will try to describe the features of the problem, to highlight its dimensions, and its actors, both perpetrators and victims.

Subsequently attention will be given to the institutions, both local and international, which are in charge of fighting this phenomenon and their limits and lack of efficiency and, eventually, the results achieved in protecting the victims, providing them with safe and decent condition according to the international and local laws.

THB in Kosovo*

The legal framework

On a legal base, trafficking is prohibited in the Kosovo constitution⁴⁵ and the CCK (Criminal Code of Kosovo) takes inspiration from the Palermo Protocol⁴⁶, as it can be seen with the article 139(8)(1) of the CCK which says:

“[T]he recruitment, transportation, transfer, harbouring, or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation.”⁴⁷

Moreover the latter article defines the three elements required to consider the crime of trafficking, the act, the means and the purpose:

- 1) the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons;
- 2) by means of threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person;

⁴⁵ “*Defining and Prosecuting the Crime of Human Trafficking*”, Organization for Security and Co-operation in Europe Mission in Kosovo, October 2011, p. 2, <http://www.osce.org/kosovo/83831>, viewed on 17.03.2012, p.2.

⁴⁶ “*Defining and Prosecuting the Crime of Human Trafficking*”, Organization for Security and Co-operation in Europe Mission in Kosovo, October 2011, p. 2, <http://www.osce.org/kosovo/83831>, viewed on 17.03.2012, p.2.

⁴⁷ “*Defining and Prosecuting the Crime of Human Trafficking*”, Organization for Security and Co-operation in Europe Mission in Kosovo, October 2011, p. 2, <http://www.osce.org/kosovo/83831>, viewed on 17.03.2012, p.3.

3) for the purpose of exploitation. Exploitation is defined as “the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs.”⁴⁸

It is also remarkable to note down the attention given to child trafficking which does not need the fulfilment of the three preconditions, but considers the crime of trafficking simply if a child is moved for the purpose of exploitation⁴⁹.

In addition to this, article 139(8)(1) states clearly punishments for the prosecutors of the crime of trafficking, with detention from 2 to 12 years which can reach 15 years of the victim is a child⁵⁰.

In the following chapter, we will see how despite such a clear and well-structured legal system, reality shows its inadequacy and the proliferation of the crime business.

Causes and victims

Trafficking of Human Beings has been always a serious problem, but only recently, after the collapse of the Soviet Union, has affected the Balkans and Kosovo with such proportions. The causes can be found in a decade of political instability, of a terrible war, of a high number of unemployed people, of lack economic development and finally in a totally insufficient juridical system⁵¹.

The number of victims reported every year is not a trustable indicator for understanding the real amount of trafficked people, currently it is not possible to give reliable data about it, every organization on the field gives different statistics and never forget to remind that they are not to be considered reliable, but we have reason to believe that the number is very big, and it becomes bigger every year. Although the data is not fully trustworthy, it points out some interesting aspects. Kosovo is a country of origin, transit and destination for trafficked people who were, up to 2006, mainly coming from South Eastern Europe (Moldova, Ukraine, Romania, Bulgaria and Albania)⁵². Among all these, more than 53% are minors⁵³ and they are forced to beg on the

⁴⁸ “A Legal Analysis of Trafficking in Persons Cases in Kosovo”, The Department of Human Rights, Decentralization and Communities Legal System Monitoring Section, October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/28415>, viewed on 17.03.2012, p.6.

⁴⁹ “A Legal Analysis of Trafficking in Persons Cases in Kosovo”, The Department of Human Rights, Decentralization and Communities Legal System Monitoring Section, October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/28415>, viewed on 17.03.2012, p.8.

⁵⁰ “Defining and Prosecuting the Crime of Human Trafficking”, Organization for Security and Co-operation in Europe Mission in Kosovo, October 2011, p. 2, <http://www.osce.org/kosovo/83831>, viewed on 17.03.2012, p.2.

⁵¹ “Feasibility Study and Market Assessment”, International Organisation for Migration, 2009, <http://www.iom.int/jahia/Jahia/media/press-briefing-notes/pbnEU/cache/offonce/lang/en?entryId=28473>, viewed on 10.03.2012, 2009 pp. 13.

⁵² “Trafficking in Persons Report 2010”, US department of State, p.201, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012.

streets, according to an NGO who referred to the US state department, 300 children were found in Kosovo in these conditions⁵⁴.

Also grown up male are victims of THB, even if their number is inferior to women, who are mostly exploited in the sex market⁵⁵.

An interesting factor is the decrease of foreign victims starting in 2006, while the number of local victims is increasing significantly, Albanian and Kosovo-Albanian prostitutes are becoming every year more numerous⁵⁶.

The criminal networks

As for the whole Balkan region, it is not an easy task to define the criminals behind THB and how the networks work⁵⁷. Nevertheless we know that criminality does not have racial or religious problems, and all the ethnical components of Kosovo, which have been fighting each other for political reasons, are happily willing to cooperate and share duties and incomes of the criminal activities whose THB is one part strictly connected to drugs and weapons⁵⁸.

One of the key factors that let the criminal networks gain so much profit and give them a very wide range of action, is the massive presence of corruption in the institutions of Kosovo. Corruption is a profoundly radicalized phenomenon in every level of the State Apparatus and it is engaged by most of politicians, police functionaries, and also common civilians who, living in difficult conditions, are most likely willing to exploit corruption for better life conditions⁵⁹. The situation seems to be totally out of control and, as stated in an interview In the International Crisis Group by Blerim Reka, Ambassador of the Macedonia at the UN:” Kosovo is a Colombia in Europe, and an El Dorado for the organized crime”⁶⁰.

⁵³ “*Feasibility Study and Market Assessment*”, International Organisation for Migration, 2009, <http://www.iom.int/jahia/Jahia/media/press-briefing-notes/pbnEU/cache/offence/lang/en?entryId=28473>, viewed on 10.03.2012, 2009 pp. 13.

⁵⁴ “*Trafficking in Persons Report 2010*”, US department of State, p.201, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012.

⁵⁵ “*Trafficking in Persons Report 2010*”, US department of State, p.201, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012.

⁵⁶ “*Survey on the extent and prevention of the illegal economy and money laundering in Kosovo*”, UNMIK, http://www.eulex-kosovo.eu/training/police/PoliceTraining/ORGANIZED_CRIME/DOCUMENTS/2.pdf, viewed on 15.03.2012, P.34

⁵⁷ Anastasijevic, D., “*Organized Crime in the Western Balkans*”, 2009, pp. 1-3.

⁵⁸ Cuzzocrea, L., “*Internationale Organisationen im Kosovo: Eine kritische Analyse*”, University of Vienna, 2012, p.81.

⁵⁹ Kramer H., Džihic V., „*Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?*“, 2005.

⁶⁰ *Kosovo: toward final status*, Europe Report n. 161, 24. Jänner 2005, International Crisis Group, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/B54ABFA2910AB31649256F9300079D8C-icg-scq-24jan.pdf>, viewed on 02.03.2012.

The aim of the network is of course the economic power and the control over the area. By controlling the illegal economy, the networks damage the State with an untaxed GDP of around 30% of the entire national GDP, and keep control over the economical investments in the country⁶¹.

Forces on the field

International organizations

In addition to the international forces that entered Kosovo after the end of the conflict, many other external bodies started their activities on Kosovo's soil. Among those, OSCE (Organization for Security and Co-operation in Europe), UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) and IOM (International Organisation for Migration) plus a number of international NGOs, are active in fighting THB, raising awareness, and providing assistance to the victims⁶².

Already in August 2000, a conference on the problem of THB in Kosovo was held in Pristina where, besides recognizing the gravity of the problem especially for women and children, a series of measures encompassing international cooperation, were planned and, some of them already existing, discussed⁶³. Good intentions did not wait to come to light, and the international organizations, led by OSCE, paved the way to organize a common procedure that "outlines the roles and responsibilities of every organization and local actor involved" encouraging cooperation with local and international forces⁶⁴. The lack of awareness of the Kosovo's people has not been underestimated as their key role in fighting THB. In 2008 a campaign was launched in order to raise consciousness among the population⁶⁵, whose level of awareness and will to cooperate was considerably low. Still in 2008 another campaign called "Rock to break the silence! Report Human Trafficking", was spread all over the country in order to awake consciences and to tighten relations between the population and the authorities, by the use of helpline and trying to gain attention by the Media and by a massive free rock concert⁶⁶.

⁶¹ "Survey on the extent and prevention of the illegal economy and money laundering in Kosovo", UNMIK, http://www.eulex-kosovo.eu/training/police/PoliceTraining/ORGANIZED_CRIME/DOCUMENTS/2.pdf, viewed on 15.03.2012, P.34

⁶² "Kosovo. Report on the Centres for Social Work: Social Services", OSCE Mission in Kosovo Department of Human Rights and Rule of Law, OSCE UNMIK, February 2003, viewed on 30.03.2012, p. 23.

⁶³ Press Conference / Measures to counteract human trafficking in Kosovo, PRISTINA, 23 August 2000, <http://www.osce.org/kosovo/52833>, viewed on 29.03.2012.

⁶⁴ "Setting up roadblocks for human traffickers within Kosovo", Dillon Case, 25 August 2006, <http://www.osce.org/kosovo/57524>, viewed on 30.03.2012.

⁶⁵ OSCE Mission in Kosovo launches campaign against human trafficking, PRISTINA, 25 November 2008, <http://www.osce.org/kosovo/88727>, viewed on 30.03.2012.

⁶⁶ OSCE helps report human traffickers in Kosovo, Nikola Gaon, 5 December 2008, <http://www.osce.org/kosovo/45861>, viewed on 29.03.2012.

In 2010 a new campaign was launched aimed at raising awareness among young people. As stated by Natalia Voronova from the Mission's anti-trafficking section: "Considering that approximately 50 per cent of victims are minors, we thought that it is especially important to raise awareness among young people". More than 2500 school children were informed about the problem, and flyers, TV and radio programs were broadcasted all over the country⁶⁷. Youngsters were taught about the gravity of the situation, about how to recognize signs of THB and how to cooperate with the institutions.

Despite the good intentions, international actors are not alone in the field, and, moreover, they do not have an active power to combat THB which is left to local institutions.

Local institutions

In 2000 a basic police force was created with the name of TPIU (Trafficking and Prostitution Investigating Unit) with duties of fighting and identifying cases of THB. Trained by UNMIK, later it took the name of KPS THBS (Kosovo Police Force - Trafficking in Human Beings Section) and started operating all over the country, cooperating with international organizations such as OSCE and NGOs⁶⁸. Coordinated by a central office in Pristina, in 2006 KPS identified 64 victims of trafficking, 51 of those received assistance⁶⁹.

The government as well is showing the intention to make efforts to tackle the problem. According to the US department of State, in 2009 the government of Kosovo identified 29 victims, 2 more than 2008, and provided them with shelter and accommodation in accordance with Kosovo's laws on THB issues. Moreover, the government of Kosovo is active in "training border police, law enforcement, and recruits during the reporting period⁷⁰". During 2009 and 2010, several raids were carried out by the KPS in specific cities in Kosovo, bringing to the shutting down of more than 50 activities such as night clubs and bars and to the arrest of nine people accused of being guilty of the crime of THB⁷¹.

Aside with the government and the police forces, it is of the utmost importance to report the progresses achieved by the legal system in the last 10 years. Alma Begicevic, a Human Rights Adviser at the OSCE Mission in Kosovo, affirmed the total lack of interest for this issue, adding

⁶⁷ OSCE campaign warns young people in Kosovo about human trafficking, Mevlyde Salihu and Nikola Gaon, 2010, <http://www.osce.org/kosovo/74574>, viewed on 30.03.2012.

⁶⁸ OSCE Assessment-Department of Human Rights, Decentralization and Communities October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/45861>, viewed on 29.03.2012, p. 17.

⁶⁹ OSCE Assessment-Department of Human Rights, Decentralization and Communities October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/45861>, viewed on 29.03.2012, p. 18.

⁷⁰ "Trafficking in Persons Report 2010", US department of State, p.201, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012, p.202.

⁷¹ "Trafficking in Persons Report 2010", US department of State, p.201, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012, p.202.

that up to 2001, THB was not even considered illegal⁷². As already mention in chapter 2a, in 2001 the CCK adopted an article where THB was clearly described as were punishments and diversification of victims.

Failures and limits

Although what investigated until now may give the impression of a progressive concern of THB in Kosovo, of a growing cooperation between local and international forces, and of fruitful results by the legal system, reality shows pessimistic features.

The international bodies more than being co-operators, have the mere role of observes and, among other activities mainly bond with the victims (which will be discussed in the next chapter) they draw reports on the situation. What is of remarkable importance, concerns the end of such reports, where approximately every viewer outlines a discontented framework finding in the Kosovo legal system the biggest responsible.

The 3 Ps: Prevention

As for the first of the 3 Ps of THB, prevention, what is needed to be said has to do with the efforts of the international organizations, as already stated. It does not mean that Kosovo's police in not sensitive to such issue. As we see, during 2010, the chief of police of Pristina toured many schools alerting students on the risks and features of THB, warning youngsters to report any hint that may lead to such crime⁷³.

Yet what has been done so far looks seriously inadequate, and the responsibilities for such condition lay mainly in the "failure to understand and to adequately identify the required elements of the offence of Trafficking"⁷⁴. Still today the lack of awareness does not only affect the common people, but concerns also institutions that should take care of the problem.

The three Ps: Prosecution

The first obstacle to a fair prosecution of the criminal is the widespread corruption among Kosovo's police officers. NGOs and international experts noticed and reported how police borders are involved in trafficking, and because of that, all the efforts made by THB enemies become vain. In 2009 five policemen were suspended and lately discovered of being part of a

⁷² "Setting up roadblocks for human traffickers within Kosovo", Dillon Case, 25 August 2006, <http://www.osce.org/kosovo/57524>, viewed on 30.03.2012.

⁷³ OSCE campaign warns young people in Kosovo about human trafficking, Mevlyde Salihu and Nikola Gaon, 2010, <http://www.osce.org/kosovo/74574>, viewed on 30.03.2012.

⁷⁴ Winterstein, A. C., "Trafficking of Human Beings in Kosovo", EULEX, 2010, <http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>.

smuggling case⁷⁵. Likely the number of the corrupted policemen involved in such traffics is significantly higher as Kosovo lives in a corruption culture difficult to be fought, where nobody controls the controllers and local institutions do not put much attention on this phenomenon⁷⁶.

Besides the corruption matter, heavy responsibilities lay on the Kosovo's legal system accountable for a series of failure which makes, nowadays, THB prosecution insufficient.

The majority of the observers find in the lack of understanding the required elements of the offence of trafficking⁷⁷ the first failure of Kosovo's legal system. OSCE witnessed cases where some suspected traffickers were judged as guilty by the court although they did not meet all the requirement of the CCK. One of these is the case of Gjilan/Gnjilane, in April 2006, which did not show any hint of exploiting the alleged victims⁷⁸. On the other hand other misjudgements were observed where a real case of THB occurred but the court was not able to identify them as such. Three cases reported by OSCE in 2004-6-7 where evident proofs of THB crime were ignored misleading the court to other crimes such as facilitating prostitution, consequently applying a different code e much softer punishments⁷⁹.

Secondly, failure to adequately investigate and prosecute trafficking and trafficking related offences, failure to initiate or expand trafficking investigations, failure to prosecute persons who obtain sexual services from trafficking victims, failure to prosecute traffickers for other crimes committed against trafficking has been reported by different European organizations like OSCE⁸⁰ and EULEX (European Mission Rule of Law)⁸¹. Several are the cases reported where the institutions failed to investigate and to report to the court diligently about the cases. This is due mainly to the incompetence and lack of carefulness of the investigators who refused to take

⁷⁵ "Trafficking in Persons Report 2010", US department of State, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012, p.201.

⁷⁶ Anastasijevic, D., "Organized Crime in the Western Balkans", 2009, pp. 1-3

⁷⁷ Winterstein, A. C., "Trafficking of Human Beings in Kosovo", EULEX, 2010, <http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>.

⁷⁸ "A Legal Analysis of Trafficking in Persons Cases in Kosovo", The Department of Human Rights, Decentralization and Communities Legal System Monitoring Section, October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/28415>, viewed on 17.03.2012.,p. 9

⁷⁹ "A Legal Analysis of Trafficking in Persons Cases in Kosovo", The Department of Human Rights, Decentralization and Communities Legal System Monitoring Section, October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/28415>, viewed on 17.03.201, p. 11.

⁸⁰ "A Legal Analysis of Trafficking in Persons Cases in Kosovo", The Department of Human Rights, Decentralization and Communities Legal System Monitoring Section, October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/28415>, viewed on 17.03.201, p. 12.

⁸¹ Winterstein, A. C., "Trafficking of Human Beings in Kosovo", EULEX, 2010, <http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>.

into consideration evidence, especially in cases of people who benefit from sexual practises, and to report it to the court. The latter repeatedly did not sentence the suspected criminals⁸².

Such behaviours can not only be noticed by the investigators. Happenings like delay in trials, or tendency of considering wrongly sexual exploitation not part of THB, are growing among Kosovo's courts⁸³.

Many are the cases in which the traffickers delay serving in prison and many of them remain free on appeal possibly continuing in their criminal activities⁸⁴, and many of them, being aware of the inadequateness of the trials, and of the tendency of shifting the judgment from THB to sexual crimes, they decide upon these knowing the court will charge them with very soft punishments⁸⁵.

Among all the cases studied and reported by the international organization, the last in terms of time dates back to 11 January 2012, when a mixed panel, presided over by a EULEX judge, at the District Court of Prizren, issued a verdict in a human trafficking case. Eight persons from Kosovo were found guilty of THB crime, which was a case of young girl forced to lap dancing and to perform sexual acts in different locations in the country during the end of 2010 and the beginning of 2011. Despite her attempts of escaping, she was caught, forced to go back to slavery and deprived of her freedom.

Criminals were sentenced to a common punishment of 12 years to be subdivided among the perpetrators and only two out of eight met the minimum prescribed condemn, more than two years of imprisonment, while the other six met lesser punishments, from 7 to 15 months of imprisonment⁸⁶.

After having examined a remarkable case like the previous one, it is definitely not hard to imagine that such an inconsistent action towards serious crimes as THB, plays an important role in lacking a deterrent for the perpetrators which are almost free in committing any criminal activity and reassured by the legal environment of risking minor penalties if none at all.

⁸² "A Legal Analysis of Trafficking in Persons Cases in Kosovo", The Department of Human Rights, Decentralization and Communities Legal System Monitoring Section, October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/28415>, viewed on 17.03.2012, p. 12-14.

⁸³ "Defining and Prosecuting the Crime of Human Trafficking", Organization for Security and Co-operation in Europe Mission in Kosovo, October 2011, p. 2, <http://www.osce.org/kosovo/83831>, viewed on 17.03.2012, pp. 2.

⁸⁴ "Trafficking in Persons Report 2010", US department of State, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012, p.201.

⁸⁵ "A Legal Analysis of Trafficking in Persons Cases in Kosovo", The Department of Human Rights, Decentralization and Communities Legal System Monitoring Section, October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/28415>, viewed on 17.03.2012, p.39.

⁸⁶ OSCE Verdict in human trafficking case, 13 January 2012, <http://www.osce.org/kosovo/87004>, viewed on 30.03.2012.

The three Ps: Protection

Special attention must be given to the role of the victims and to their protection by the legal system in Kosovo. According to the document prepared by the Minister of Internal Affairs of Kosovo in 2007, with the funding of the USAID, IOM and AED (Academy for Educational Development), a standard procedure to support and take care of the victims of THB⁸⁷ was set. The purpose of the draft is indeed very noble, and the way it is structured is very professional and seems to cover every aspect of the problem. After defining who is a victim, it lists all his/her need, both psychological and material. From sheltering to food, from health care to religion, from professional inclusion in the society to providing safe environmental atmosphere, the document views and gives a very well framework of how the victims should be treated. The document is fully compatible with the Palermo declaration and entirely respects Human Rights⁸⁸. Every chapter explains detailed actions to be taken by the investigators, judges and institutions, stressing the importance of what should not be done in order to protect the victim and grant his/her rights.

A similar document was drafted after three years, in 2011, by the government of Kosovo where everything from the previous paper was confirmed. In addition few more aspects were Improved such as the right of the economic independence of the victim and the granting of a protected future from further menaces or threats by their previous exploiters, moreover some are provided for those who misuse their rights and do to fulfil their duties⁸⁹.

It is indeed impressive how theory differs from reality and how all the good intentions and precise legal frame did and does not find compensation in real life.

The list of failure on this matter is remarkable and it almost embraces all the existing aspects. As courts find difficult to recognize perpetrator, they fail to identify the victims, to treat them according to Human Rights protocol, to inform the victims about them, to cooperate in order to obtain information about the criminal networks and finally to provide them with basic aid⁹⁰. The lack of political will to see the importance of the victims and of the witnesses is astonishing⁹¹. As reported by NGOs, in the last 4 years, more than 200 alleged victims were identified by the

⁸⁷ Standard operational procedures for victims of trafficking in Kosovo, 2007 <http://www.osce.org/kosovo/28468>, viewed on 30.03.2012.

⁸⁸ Standard operational procedures for victims of trafficking in Kosovo, 2007 <http://www.osce.org/kosovo/28468>, viewed on 30.03.2012.

⁸⁹ "Minimum Standard care for the victims in Kosovo", Republic of Kosovo, Government, 2010.

⁹⁰ Winterstein, A. C., "Trafficking of Human Beings in Kosovo", EULEX, 2010, <http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>.

⁹¹ "Trafficking in Persons Report 2010", US department of State, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012, p.202

police, but afterwards confirmed none with the status of victims⁹². It must be added that among this 200 human beings many were minors.

Although the government offers the victims opportunities to avoid repatriation, with legal temporary status in Kosovo, real possibilities are few (especially for young girls forced into the sex market⁹³), as few is the number of the identified victims, and as low is the level of confidence of the trafficked people for Kosovo's institutions.

Conclusion

"Kosovo is a legal black hole"⁹⁴, this statement was given to describe the little territory in the middle of the Balkans. Through this essay it is possible to apply it to what concerns the THB issue. Police and forces in charge of fighting this terrible plague are deeply insufficient in training, conscientiousness, diligence and too often find themselves corrupted or even in cooperation directly with the traffickers.

On the one hand, it seems that the passing by time is not leading to any improvement as the same sicknesses diagnosed in the end of the '90s are still on the discussion table and if they did not change, they worsened as confirmed by the OSCE report in 2011: "The report issued in October 2011 confirms that many concerns raised by the OSCE Mission back in 2007 remain valid today. They include the issuing of trafficking indictments with no requisite elements of the offence; failure to prosecute additional criminal activity committed in the course of trafficking; and converting trafficking into a less severe offence, which resulted in lighter penalties for perpetrators"⁹⁵.

On the other hand, it is remarkable to account that every paper issued by international or European organization, and also NGOs, ends with a series of recommendations covering every aspect of the THB problem, from the judges, to the juridical system, to prosecutors, and to the protection of the victims. It seems that this is all that the international community can do, give advices. There are no reasons to believe in a lack of care or seriousness to the situation in Kosovo by the international forces on the fields. The activities taken are multiple and possibly they will bring some results in future, as in the general awareness of the population and local institutions, as in a proper system of trials or more suitable courts, but despite all that, they grope in the dark.

⁹² "Trafficking in Persons Report 2010", US department of State, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012, p.202

⁹³ "Trafficking in Persons Report 2010", US department of State, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>, viewed on 30.03.2012, p.202.

⁹⁴ Anastasijevic, D., "Organized Crime in the Western Balkans", 2009, p. 13.

⁹⁵ OSCE Mission in Kosovo to present recommendations on human trafficking trials, Pristina, 1 November 2011, <http://www.osce.org/kosovo/84630>, viewed on 30.03.2012.

The feeling which anyone perceives almost immediately brings to a serious framework, and it is almost impossible to find suggestions about a possible brighter future. Despite all the efforts Kosovo remains a land of difficult management, where no actors fighting against THB are really sure of a fruitful strategy to adopt.

Bibliography

ANASTASIJEVIC Dejan, “Organized Crime in the Western Balkans”, HUMSEC, 2009.

CUZZOCREA Laura, “Internationale Organisationen im Kosovo: Eine kritische Analyse“, University of Vienna, 2012, p.81.

KRAMER Helmut, DŽIHIC Vedran: „Die Kosovo Bilanz. Scheitert die internationale Gemeinschaft?“, LIT Verlag, Wien, 2005.

International Crisis Group, “Kosovo: toward final status”, Europe Report n. 161, 24. Jänner 2005,

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/B54ABFA2910AB31649256F9300079D8C-icg-scg-24jan.pdf>.

International Organization for Migration:

“Feasibility Study and Market Assessment”, International Organization for Migration, 2009, <http://www.iom.int/jahia/Jahia/media/press-briefing-notes/pbnEU/cache/offonce/lang/en?entryId=28473>, viewed on 10.03.2012.

Republic of Kosovo, Government: “Minimum Standard care for the victims in Kosovo”, 2010.

UNMIK:

“Survey on the extent and prevention of the illegal economy and money laundering in Kosovo”, UNMIK, P.34, http://www.eulex-kosovo.eu/training/police/PoliceTraining/ORGANIZED_CRIME/DOCUMENTS/2.pdf.

OSCE:

- “A Legal Analysis of Trafficking in Persons Cases in Kosovo”, The Department of Human Rights, Decentralization and Communities Legal System Monitoring Section, October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/28415>

- “Defining and Prosecuting the Crime of Human Trafficking”, Organization for Security and Co-operation in Europe Mission in Kosovo, October 2011, <http://www.osce.org/kosovo/83831>
- “Kosovo. Report on the Centres for Social Work: Social Services”, OSCE Mission in Kosovo Department of Human Rights and Rule of Law, OSCE UNMIK, February 2003
- OSCE Mission in Kosovo launches campaign against human trafficking, PRISTINA, 25 November 2008, <http://www.osce.org/kosovo/88727>.
- OSCE campaign warns young people in Kosovo about human trafficking, Mevlyde Salihu and Nikola Gaon, 2010, <http://www.osce.org/kosovo/74574>.
- OSCE Assessment-Department of Human Rights, Decentralization and Communities October 2007, <http://www.osce.org/kosovo/45861>.
- OSCE helps report human traffickers in Kosovo, Nikola Gaon, 5 December 2008, <http://www.osce.org/kosovo/45861>.
- OSCE Verdict in human trafficking case, 13 January 2012, <http://www.osce.org/kosovo/87004>.
- OSCE Mission in Kosovo to present recommendations on human trafficking trials, Pristina, 1 November 2011, <http://www.osce.org/kosovo/84630>.
- Press Conference / Measures to counteract human trafficking in Kosovo, PRISTINA, 23 August 2000, <http://www.osce.org/kosovo/52833>.
- “Setting up roadblocks for human traffickers within Kosovo”, Dillon Case, 25 August 2006, <http://www.osce.org/kosovo/57524>.
- Standard operational procedures for victims of trafficking in Kosovo, 2007 <http://www.osce.org/kosovo/28468>.

US department of State, “Trafficking in Persons Report 2010”, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142759.htm>.

WINTERSTEIN, Anna Christina, “Trafficking of Human Beings in Kosovo”, EULEX, 2010, <http://www.eulex-kosovo.eu/en/front/>.

Vladimir Tešić

Prikaz knjige dr Mladena Bajagića (Špijunaža u XXI veku: Savremeni obaveštajno-bezbednosni sistemi, Book & Marso, Beograd, 2008.)

Početak XXI veka, karakterističan po promeni strukture svetskih odnosa i promeni globalne i međunarodne bezbednosne stvarnosti, uticao je na redefinisane mesta, uloge, ciljeva, delokruga i metoda rada obaveštajnih službi i nacionalnih obaveštajno-bezbednosnih sistema, koji su bitan činilac nacionalnih sistema bezbednosti. Obzirom na delokrug rada ovih ustanova i njihove ciljeve, u poslednjih nekoliko godina, naglašeno je interesovanje naučne, stručne, a naročito najšire javnosti o mestu, položaju i ulozi u sistemu političke vlasti, delokrugu rada, modelima i mehanizmima nadzora i kontrole obaveštajno-bezbednosnih ustanova.

Najnovija knjiga Mladena Bajagića, doktora političkih nauka, predstavlja komparativnu analizu istorijskih i aktuelnih aspekata najpoznatijih svetskih obaveštajno-bezbednosnih sistema. Nastala je kao rezultat napora da se pokušaju skicirati otvorene dileme i što jasnije i detaljnije razjasne promene u pravcima delovanja, organizaciji i metodama rada savremenih obaveštajno-bezbednosnih ustanova. Cilj autora je bio da omogući jasnije razumevanje suštine obaveštajne delatnosti i delovanja obaveštajnih službi, specifičnosti organizovanja i delovanja pojedinih obaveštajno-bezbednosnih sistema, imajući u vidu korene njihovog nastanka u odnosu na društveno-istorijski i politički razvoj država kojima pripadaju.

Autor nije ulazio u dublju analizu mnogobrojnih i različitih određenja pojma obaveštajne delatnosti prisutnih u teoriji obaveštajne delatnosti i drugim naučnim disciplinama iz korpusa društvenih nauka. On obaveštajnu delatnost vidi kao specifičnu društvenu i političku delatnost, koja za predmet svog interesovanja ima tajne u nacionalnim, međunarodnim i globalnim okvirima, a za cilj realizaciju interesa nosilaca političke vlasti. Takođe, on obaveštajnu delatnost deli na spoljnu obaveštajnu aktivnost obaveštajnih službi (foreign intelligence), kontraobaveštajnu aktivnost (counterintelligence) i druge poslove bezbednosti (zaštita ustavnog poretka, celovitosti, nezavisnosti i suvereniteta zemlje, suprotstavljanje unutrašnjem ekstremizmu, borba protiv savremenih pretnji bezbednosti kao što su terorizam, organizovani kriminal, širenje oružja za masovno uništenje itd.). U knjizi, autor je i uporedio termin obaveštajna delatnost sa njenim ekvivalentom na engleskom jeziku intelligence. U teorijskim radovima posvećenim fenomenu obaveštajne delatnosti ovaj pojam se definiše i kao proces prikupljanja obaveštajnih informacija tj. kao obaveštajno istraživanje ili obaveštajni ciklus (proces). Autor se u knjizi nije bavio fazama obaveštajnog ciklusa, kao i načinima prikupljanja podataka obaveštajno-bezbednosnih sistema.

Sadržaj knjige, odnosno prikazani izbor obaveštajno-bezbednosnih sistema, baziran je na radovima autora objavljenim samostalno ili u koautorstvu u dve već objavljene monografije:

"Obaveštajna aktivnost i spoljna politika – studija slučaja SAD" (2004.) i "Bezbednost sveta – od tajnosti do javnosti" (dva izdanja 2002. i 2005.). U prvoj se teorijski obrađuje fenomen spoljne politike, proces donošenja spoljnopolitičkih odluka, kao i realizacija spoljnopolitičkih ciljeva. Delatnost nekih savremenih obaveštajnih službi data je poređenjem sa SAD i značajem koji Obaveštajna zajednica SAD ima u kreiranju i realizaciji spoljne politike. Druga je dala polazne tačke teorije obaveštajne delatnosti na prostoru Republike Srbije. U pisanju ove knjige korišćeni su rezultati koje je autor samostalno i zajednički, objavio poslednjih godina u više naučnih i stručnih časopisa, kao i rezultati istraživanja reforme sektora bezbednosti Republike Srbije.

Knjiga "Špijunaža u HHI veku: Savremeni obaveštajno-bezbednosni sistemi" sastoji se iz uvodnog i pet poglavlja napisanih na 425 stranica. Prvo poglavlje nosi naslov Saradnja u bezbednosti ili borba za moć i bezbednost i u njemu su objašnjena dva nacionalna obaveštajno-bezbednosna sistema, i to Sjedinjenih Država i Ruske Federacije. Naslov drugog poglavlja je Zemlje Komonvelta u strukturi svetske bezbednosti, u kojem je autor opisa obaveštajno-bezbednosne sisteme Ujedinjenog Kraljevstva (Velike Britanije i Severne Irske), Kanade i Australije. U trećem poglavlju Zemlje Evropske Unije, NATO-a i Partnerstva za mir opisani su obaveštajno-bezbednosni sistemi Nemačke, Francuske, Italije, Slovenije, Turske, Grčke, Poljske, Ukrajine, Češke, Mađarske, Bugarske i Albanije. Četvrto poglavlje nosi naslov Regionalni igrači globalnog uticaja u strukturi svetske bezbednosti i u njemu je dat opis obaveštajno-bezbednosnih sistema Japana, Kine i Izraela. Na kraju, peto poglavlje čiji je naslov Zapadni Balkan u sistemu regionalne i svetske bezbednosti, sadrži opis obaveštajno-bezbednosnih sistema Republike Srbije, Crne Gore, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Makedonije.

Autor je u svim poglavljima prikazao detaljan opis istorijskih korena i organizacije obaveštajno-bezbednosnih sistema država. Tekst ove knjige obogaćen je za razliku od prethodnih istraživanja autora, mnoštvom nove istraživačke građe (monografije, autentična biografska svedočenja, aktuelni zakoni i podzakonska akta o organizaciji i delokrugu rada prikazanih obaveštajnih službi, podaci sa njihovih zvaničnih veb-sajtova, i drugi značajni dokumenti pojedinih zemalja – strategije nacionalne bezbednosti, strategije i doktrine odbrane, naučni i stručni radovi iz domaćih i stranih časopisa posvećeni oblasti teorije obaveštajne delatnosti i obaveštajno-bezbednosnim sistemima, međunarodnoj bezbednosti i drugim temama od značaja za nacionalnu bezbednost i nacionalne interese pojedinih zemalja i njihov položaj na "svetskoj pozornici"). U odnosu na prethodne radove, većina obaveštajno-bezbednosnih sistema je doživela krupne promene, te je i sama njihova analiza prilagođena izmenama. Takođe, analiziran je i značajan broj novih sistema.

Dobra strana ove knjige je to da je rad originalan i da predstavlja nesumnjiv naučno-teorijski doprinos izučavanju teorije obaveštajne delatnosti i njene uloge u spoljnoj, odbrambenoj i bezbednosnoj politici države. U njemu možemo doći do saznanja na koji način su organizovani obaveštajno-bezbednosni sistemi navedenih država, na koji način politička vlast nadzire i kontroliše rad obaveštajnih službi, kojim dokumentima se reguliše delokrug i metodi rada obaveštajnih službi, kao i istorijat nastanka obaveštajno-bezbednosnih sistema i pojedinih obaveštajnih službi. Međutim, u nekim delovima ove knjige, autor je naveo da se određene

službe bave operativnim i analitičkim radom, ali nije ulazio u detaljnije objašnjavanje i analizu obaveštajnog procesa koji se sastoji iz prikupljanja obaveštajnih podataka, njihovog integrisanja, obrade i predstavljanja donosiocima odluka iz vrha vlasti država. Takođe, nije se bavio ni objašnjavanjem vrsta i načina prikupljanja podataka, kao ni vrstama analitičkih procesa i izrada analitičkih procena. Ipak, ne može se zameriti autoru na navedenim nedostacima u objašnjavanju obaveštajne delatnosti, čime bi bila složena celokupna slika ove delatnosti. Autor se u svojim ranijim radovima bavio više ovom tematikom, naročito na primeru obaveštajne delatnosti Sjedinjenih Država, tako da je ovom knjigom proširio vidike čitaoca i na obaveštajno-bezbednosne sisteme drugih država.

Mesto obaveštajne službe u sistemu političke vlasti i nacionalne bezbednosti, i uloga obaveštajne delatnosti u političkim i drugim procesima i danas su za mnoge nepoznanica. Međutim, Bajagić je uspeo ovom knjigom da odgovori na pitanja koja je sebi postavio pri sprovođenju istraživanja. Čitaoci će imati jasnu sliku o suštini obaveštajne delatnosti, o specifičnostima organizovanja obaveštajno-bezbednosnih sistema i razlikama i sličnostima između tih sistema, imajući u vidu savremene međunarodne odnose i promene prirode bezbednosne stvarnosti. Pojava novih bezbednosnih izazova, rizika i pretnji uticaće na promene u organizaciji, pravcima delovanja i izboru metoda rada savremenih obaveštajnih službi. U budućim istraživačkim postupcima, ova knjiga predstavljaće odličnu osnovu za dalja istraživanja teorije i prakse obaveštajne delatnosti.

Iako monografsko delo, knjiga može poslužiti i kao udžbenik na visokoškolskim ustanovama, na predmetima: spoljna politika i bezbednost.

Tatjana Šehić

Predstavljanje knjige,

Soft Power of Cultural Diplomacy: The Capital of Roots and Wings

(United P.c. 2013, ISBN 978-3-85438-203-4)

How cultural diplomacy support the work on security? Informal education and cultural meetings and activities can open more spaces for understanding, for liking, for cultivation of our humanity.

Citati iz knjige:

Diplomacy today become a profession which also includes agents not engaged in the service of a state but of international organizations, NGOs, businesses, sport federations and other entities operating on an international level, further removed from the famous pictures of the dancing Congress of Vienna in 1814.

Cultural diplomacy has become an important and recognized „soft power instrument“ in all fields of international and national relations to conduct and to bridge the differences.

Mutual recognition can balance the powers. The educational system can use a combination of formal, informal and non-formal learning methods to authorize the knowledge, skills and other abilities as achievements, which are required in different contexts, through diplomas and other certificates.

Cultural activities and art projects as a legal framework in the public culture makes multicultural practice possible and promotes knowledge, tolerance and respect of otherness.

Creative work together enables us to develop social environments that provide spaces for different lifestyles, customs or traditions in order to present them through public concerts, performances, celebrations and lectures.